Коммунис субботнигто бултадаа хабаадая!

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 38 (17161) | 1986 оной февралиин 15, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

...ТЭЙ АЖАЛАЙ ...ШЭ ШАНГА

...ин съезд... Гүн гүнзэгы удхатай, этигэл найдабаряар ...хэй, дэбжэлтын һүлдэ тэмдэгтэй эдэ хоёр үгэнүүд ...ют хүнүүдэй һанаан бодолые, ажал хэрэгые мүнөө ...һан эзэлэнхэй. Түрэл партиимнай ээлжээтэ ехэ ху... манай ороной амжалта түгэс дабшасын үрэ дүн... али бүхы талаһаань хаража үзөөд, саашанхи соци... ономическа хүгжэлтые хурдадхаха тодорхой харгы ... ажалша арад зоной һуудал байдалые улам ...лха онол аргануудые хараалха байна бшуу. Тэрэ... ...шье совет коммунистнуудта, бүхы ажалшадта ...атай бэшэ, харин хүн түрэлтэнэй дэбжэлтэ хүгжэл... ...ибэрсэг дэлхэйн али бүхы ажабайдалда айхабтар ...нүлөө заатагүй үзүүлхэ байһанда ямаршье һэжэг ... Тиимэһээл ерээдүйн амгалан тайбан ажаһууда... ...дажарай аюулые сараха тэмсэлээ, үдэр бүриин... ...хүдэлмэриие хүн бүхэн түбн дэлхэйн алишье нютаг ...акай партиин энэ хуралдаантай холбодог байха юм. КПСС-эй нэрэ хүндын улам ургажа байһанай ...гэршэ мүн.

...скэ Союзай Коммунис партиин XXVII съездые ...тухай тогтоолые манай арад зон баяр баясхалан... ...ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаһан, ажалай шэнэ амжал... ...б тэрэниие угтаха гэһэн үргэн ехэ хүдэлөөе эхил... ...э. Ороноймнай түрүү коллективүүд байгша оной ...ын түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэжэ, хэ... ...иган түхэригэй нэмэлтэ продукци гаргажа, съездэ ...лгон бариха үндэр социалис уялгануудые абаһан гэ... ...мэдэнэбди. Республикымнай авиационно заво... ...ын вольфрам-молибденэй комбинадай, «Нижне-...энсстрой» трестын 607-дохи барилга-хабсаралгын ... Зэдын районой Оёорой совхозой, Тарбагатайн «Маяк» колхозой ажалшад КПСС-эй XXVII съез... ...а тээхи социалис мүрысөөнэй эхи табиһан жэшээ... ...оо үедэ мүрысөөнэйэршэ улам шангадажа, үйлэд... ...энэ амжалтанууд тухай элидхэлнүүд орожо байн...

...рад зоной эдэбхи үүсхэл, хүсэл эрмэлзэл бараг... Тиимэһээ Москва, Ленинград болон бусад хото... ...жалшадай партиингаа ээлжээтэ съездын хүндэлэлдэ ... субботник үнгэргэхэ, тэрэ үдэрые үндэр бүтээ... ...лай һайндэр болгохо, эхилээд байһан табан жэлэй ...о дүүргэлгэдэ өөһэд өөһэдынгөө хубитые оруулха ...атриотическа үүсхэл гаргаһаниинь гайхалтай бэшэ. ...лыень оронойемнай хүдэлмэрилшэн анги, колхозно ... ажалша интеллигенци хаа хаанагүй дары түргэ... ...н халуунаар дэмжэжэ, үргэн дэлисэтэй хүдэлөөн ...һэм шуу. Ажалшадай суглаанууд болоо, субботник штабууд байгуулагдаа, хэхэ ажалай хэмжээн бата... коллектив бүхэнэй бэелүүлхэ зорилго тодорхой... Олон тоото предприятинууд сулоотэ ажалай һайн... тоосоогоор хүдэлмэрилжэ, өөһэдынгөө хубитые ...рууланхай.

...баяртайгаар, уряа лозунгнуудтайгаар, хүгжэм ...ар хүдэлмэриин һайндэртэ гарадаг заншал манай... ...холоһоо тогтонижонхой. Нёдондошье, дэлхэйн про... ...ай вождь Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 115 ...до зорюулагдаһан коммунис субботнигто манай ...ын ажалшад, нэгэл хүндэ адляар, бултадаа гаража. ...тээсэтэ ажалай ульгэр жэшээ харуулаа бэлэй. Тии... ...ан нэгэдэхи табан жэлэй жасада 1 миллион 25,8 ...түхэриг дамжуулагдаһан байгаа гэжэ һануулха ушар...

...мүнөө жэлдэшье хэдэн зуугаад мянган хүн «улаан ...» үдэр ажаллажа, Эхэ оронойнгоо экономическа ...енно хүсэ шадалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ горитой ... оруулхань эли ха юм. Эбтэй ажалай эршэ шанга ...анай үгэ бии бэлэй.

...алан, тооложо үзэһэнэй ёһоор, республикымнай ...хотын 176 мянга шахуу хүн субботнигой үдэр хү... ...тиихэдээ тэдэнэй 72 мянганиинь үйлэдбэри дээрэ ... ажалай газарта хэдэг хэрэгээ үргэлжэлүүлхэ бай... ...гаяа түрүүлэн энэ үүсхэлые дэмжэһэн М. И. Ка... ...нэрэмжэтэ локомотивна депогой, локомотив-вагон ...гын заводой, нарин сэмбын, гэр барилгын комби... ... горпромторгын, «Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй болон ...ллективүүд ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэхээр ха... Локомотивна депогой эрхим машинистнууд, тэдэнэй ...П. Потипалов, В. В. Македонский, Н. А. Хохряков, ...исов болон бусад «улаан субботын» тоосоогоор ...н рейснүүдые ябуулаад байнхай. Тиихэдээ хүндэ ... олон поезднуудые жолоодоо. Коммунис субботни... табиһан «Москва-Сортировочная» станциин түмэр ... һайн һайхан ёһо заншал иигэжэл үргэлжэлүү... бшуу. 3-дахи ашаанай, пассажирнуудые зөөдэг ...опредприятинуудай жолоошод мүн лэ уридшалан ...хэ хүдэлмэри хээд байнхай.

...сэмбын комбинадай ажалшад үндэр бүтээсэтэйгээр ...ехэ хэмжээнэй, эрхим шанартай продукци гаргахаар ...хой. Тэдэнэй олоһон 800 мянган түхэриг арбан ... табан жэлэй жасада дамжуулагдаха байна. Угы... ... мяха-консервын комбинат энэ үдэр 25 тонно мя... ...онно колбасагай зүйлнүүдые, 45 мянган баанха ...үйлэдбэрилэн гаргаха, тэрэнэй ашаар 265 мянган ...үнгэ Эхэ оронойнгоо хүгжэлтэдэ зорюулха юм. ...шээнүүрые үшөөл олоор дурдажа болохо.

...я ехэ зорилгонуудые Байгал-Амарай түмэр за... ...илгашад урдаа табина. Дабаанһаа Северобайкальск ... түмэр замые электрижүүлжэ, саг үргэлжын ...ада түшааха, Байгалай эрьеын тоннельнүүдые ...элэн болгохо, Северобайкальскын котельнын, боль... ...олон бусад барилганууд дээрэ хэдэн зуугаад хүн ...ом.

...ликын колхоз, совхозууд болон агропромышленна ...ын бусад предприятинууд ниитын малай байра ...заһабарилха, барилгын модо бэлэдхэхэ, трактор, ...заһабарилха, наг шэбхэ болон минеральна үтэгжүүл... ...ан дээрэ гаргаха, үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэхэ талаар ... ехэ хүдэлмэри хэхэ жэшээтэй.

...эл үргэн дэлгэр Буряад оронойемнай бүхы булан ...дта хүсэтэ хүдэлмэриин долгин бурьялхань гээшэ. ...римтайгаар, эршэтэй шангаар ажаллаха гэжэ хүн ...сэ зэһэнхэй. Энэньшье ойлгосотой. Теэд комму... ...ботник гансашье эрхим шанартай эгээл ехэ про... ...гаргахаһаа гадна ажалшадые, илангаяа залуушуулые ...улгын, хатуужуулгын аша үрэтэй арга нүхэсэл ...бэлэй. Тиимэһээ энэ үдэр ниитэ-политическэ, соё... ...эхэ ябуулгануудай бэелүүлэгдэхэ байһаниинь дам...

...ал Коммунис партиингаа XXVII съездын хүндэлэлдэ ...даһан субботнигые бүгэдэ арадай бүтэмжэ ехэтэй ...үрин түгэс һайндэр болгожо, Эхэ оронойнгоо хүг... ...эбжэлтэдэ бодото ехэ туһа нэмэри оруулаял! Ком... ...субботнигто бултадаа хабаадаял!

...УМЕНТНҮҮДЭЙ СУГЛУУЛБАРИ

... социально-эконо... ...үгжэлтые хурдадхал... ...партиин, бүхы ара... ...го» гэһэн тематиче... ...улбари хэблэгдэжэ ... КПСС-эй ЦК-гай ...эй материалнууд. ...бачевой хэһэн элид... хэлэһэн үгэнүүд, ЦК-гай Политбюро... хэблэлдэ толилогдо... ...эсэлнүүдһээ абтаһан баримтанууд, мүн КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй хамтын документнүүд тэрээндэ оруулагдаһан байгаа.

Эдэ бүхы документнүүд 1985 оной апрельһээ октябрь хүрэтэрхи үедэ хабаатай.

Политическэ литературын хэблэл энэ суглуулбариие барлажа гаргаба.

(ТАСС).

«УЛААН СУББОТОДО» ТҮГЭС БЭЛЭН

УРИДШАЛАН ЭХИЛЭНХЭЙ

Ороной предприятинуудай коллективүүдэй гаргаһан үүсхэлые дэмжэһэн оньһожоруулагдамал шэлэй заводой цехүүдэй хүдэлмэришэд коммунис субботнигой тоосоогоор ажаллажа эхилэнхэй. Шэл үйлэдбэрилэн гаргадаг цехэй бүхы хүдэлмэришэдэй 2/3 хубинь ажалай һайндэрэй тоосоогоор хүдэлөө.

Мастер Т. Б. Пинаевагай хүтэлбэрилдэг халаанай коллектив үндэр бүтээсэтэ ажалаараа олоной дундаһаа шалгарна. Шэл отологшод Б. Пихлаев, Л. Гончикова, А. Степанов гэгшэд халаанайнгаа даабариие 120—130 процент дүүргэнэ, коммунис ажалай жэшээ нүхэдтөө харуулан хүдэлнэ.

Цехэй хүдэлмэришэд гол хүдэлмэриһөө гадуур хоёрдохи системын пеэшэнэй заһабарилгые апрель һарада эхилхын тула бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ хабаадалсана. Эндэ машинист Б. Лосев, шэл хайлуулагша Н. Сафронов, хүдэлмэришэн Е. Чернявская гэгшэд габшагайгаар ажаллана. Бүхыдөө цехэй хүдэлмэришэд субботнигой тоосоогоор хүдэлжэ олоһон 1 мянган түхэригөө арбан хоёрдохи табан жэлэй жасада дамжуулхаар түсэблэнхэй.

Д. АМОГОЛОНОВ.

ЖОЛООШОДОЙ ЭРМЭЛЗЭЛ

Каменскын автотранспортна предприятиин аккумуляторна цех соо жолоошодой хамтын суглаан боложо, эхилээд байһан 1986 ондо ямар хүдэлмэриин хэгдэхэ тухай асуудалаар үргэн ехэ хөөрэлдөөн болоо. Предприятиин инженер А. Г. Рябов элидхэл хэхэдээ, үнгэрэгшэ жэлэй дүн гаргаһан ба жолоошодой дунда харгын-транспортна аюул һэргылхэ тухай хөөрэжэ үгэһэн байна.

Жолоошодой дунда гэнэ усал һэргылхын тула «Аваригүйгөөр хүдэлхын түлөө» гэһэн конкурс жэлэй туршада үнгэргэгдэһэн юм. Жолоошод Н. И. Балалаев, Г. Н. Шпаков, коммунис ажалай ударник В. П. Магдалин, П. М. Ананин, бусад конкурсдо түрүүлжэ гарадаг байһан юм.

КПСС-эй XXVII съездын хүндэлэлдэ зорюулагдаһан коммунис субботнигой үдэр халаанайнгаа даабари зуун процентһээ холо үлүүлэн дүүргэхэбди гэжэ суглаанда хабаадагшад нэгэн дуугаар мэдүүлһэн байгаа.

Предприятиин 332 жолоошодой хахадһаа олонхидынь коммунис субботнигой үдэр алмагдаһан түлишөөр хүдэлхэ юм. Тиин эдэнэр нэгэ үдэрэй туршада 7,9 мянган тонно ашаа шэрэхэ, 8 автомашина заһабарилха гэжэ шиидэбэ. Энээнһээ гадна хэдэн бүлэг хүдэлмэришэд ойдо гаража нарһанай шэлбүүһэ бэлдэжэ, шефтээ абаһан Хандалын совхоздо асаржа үгэхэ юм.

Т. ПНЕВА.

ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР ХАБААДАБА

Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм» колхозой малшад, механизаторнууд, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд байгша оной февралиин 15-да бүхэсоюзна коммунис субботник үнгэргэхэ гэһэн ороной түрүү предприятинуудай коллективүүдэй гаргаһан үүсхэлые халуунаар дэмжэн, үнгэрһэн неделиин субботын үдэр субботнигой тоосоогоор ажаллаһан байха юм. Энэ үдэр бүхыдөө 300 хүн хабаадалсажа, дүн хамта 2700 түхэриг арбан хоёрдохи табан жэлэй жасада дамжуулба.

Колхозой малшад, механизаторнууд ажалай һайндэрые өөһэдынгөө хүдэлмэри дээрэ угтаа. Эдэнэр ажалаа хэхынгээ хажуугаар малайнгаа байрануд, МТМ-гэй шадархиие сэбэрлээ. Бэшэ хүнүүд һургааг, барилгын модо, түлеэ бэлэдхэхээ ойдо гараһан байха юм.

Д. ДАРМАЕВ.

БАЯРАЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

1985 ондо, мүн бүхы арбан нэгэдэхи табан жэлдэ РСФСР-эй гүрэнэй Экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэ талаар Бүхэроссиин социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараһан Тарбагатайн районой мал шахан таргалуулдаг «Никольский» совхозой коллективтэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг Хүндэлэлэй дипломтойгоор барюулалгада зорюулагдаһан суглаан баярай оршон байдалда үнгэрөө. Россиин Федераци дотор дэлгэрһэн ажалай тэмсэлдэ шалгарһан совхозой хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэдтэ үндэр шагналыень барюулһан республикын Агропромышленна комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, Буряадай АССР-эй министр Н. Н. Найданов суглаагшадые шэнэ амжалтаарнь амаршалаад, саашадаа үшөө ехэ илалта туйлахыень уряалаа.

Малай ашаг шэмыень дээшэлүүлжэ, продукциин өөрын үнэ сэн, мүн үйлэдбэриин гаргашануудые доошолуулһан совхозой коллективэй зүгһөө үхэршэд Н. Ф. Сафронова, Ц. Б. Гаржилова, ахамад зоотехник В. В. Кириллов, ажахын директор С. Т. Крылов, партбюрогой секретарь Д. Г. Матхонов гэгшэд харюугай үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй XXVII съездые эрхим амжалтатайгаар угтаха мүрысөөгөө улам дэлгэрүүлжэ, байгша оной февралиин 24 болотор малай шэгнүүр нэмээхэ нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые сүм дүүргэхэ зорилготойгоор тэмсэжэ байһанаа мэдүүлээ.

Манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үндэр шагналай барюулагдажа байһан үедэ.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

* * *

Манай үрэ-жэмэсэй туршалга-үйлэдбэриин ажахыда РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг барюулгада зорюулагдаһан баярай суглаан үргэжэдэр боложо үнгэрөө. Нёдондо амжалта түгэсөөр ажаллаһанайнгаа, түсэбтэ даабариие нэрэтэй солотойгоор бэелүүлһэнэйнгээ түлөө манай ажахын хүтэлбэрилэгшэд гүрэн түрынгөө энэ үндэр шагналда хүртөө бшуу.

КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын ба эдеэ хоолой промышленностиин таһагые даагша Б. Н. Николаев РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг ажахын түрүүшүүлдэ баяр ёһололой оршон байдалда барюулба. Энэ үндэр шагналда хүртэһэнэйнь түлөө тус ажахынхидые ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделениин зүгһөө Буряадай хүдөө ажахын эрдэмшэнжэлгын институдай директор Б. И. Николаев, КПСС-эй Железнодорожно райкомой секретарь А. Н. Колдунов гэгшэд халуунаар амаршалаа.

Удаань үгэ хэлэһэн питомнигой бригадын түрүү хүдэлмэришэн А. А. Гаврилова, бригадир Т. А. Черных, ОПХ-гай директор И. Д. Платонов, тракторист В. С. Олзоев, үрэжэмэсэй станциин директор Э. Г. Сократова гэгшэд түрэл партидаа, гүрэн түрэдөө баяр баясхалан хүргөө, саашадаа улам һайнаар хүдэлхэ байһанаа мэдүүлээ.

Т. ВОРОНИНА,
үрэ-жэмэсэй станциин директорэй орлогшо.

* * *

1985 ондо амжалта түгэсөөр хүдэлжэ, түсэбтэ даабариия дүүргэһэнэйнгээ, бүхэроссиин социалис мүрысөөндэ үндэр дүнгүүдые туйлаһанайнгаа түлөө Ахын район РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаһан байна. Парти, правительствын үндэр шагналые райондо барюулалгада зорюулагдаһан баярай суглаан Орлик тосхондо һаяхан болобо.

Тус суглаае КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь А. С. Галсанов нээгээд, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо С. М. Булдаевта үгэ үгэбэ. Тэрэ Ахын районой ажалшадые энэ үндэр шагналда хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, халуунаар амаршалаад, дамжуулгын Улаан туг районой түлөөлэгшэдтэ барюулба.

Удаань харюугай үгэ абаһан «Улаан-Аха» колхозой партбюрогой секретарь Ч. Н. Наханцаков, «50 лет Октября» колхозой отделениие эрхилэгшэ А. Л. Шарастепанов, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагша А. Л. Иванов, «Коммунизм» колхозой хонишон Д. С. Ендонова, ажалай болон дайнай ветеран Д. С. Унжуев, бусад сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө зүгһөө парти, гүрэн түрэдөө халуун баярые хүргөө. КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь А. С. Галсанов мүн лэ харюугай үгэ хэлэхэдээ, үндэр шагналаа алдангүйгөөр хүдэлхэбди гэжэ мэдүүлһэн байна.

Н. СОДНОМОВ,
КПСС-эй Ахын райкомой секретарь.

Гол һалбаринай ХОНИН АЖАЛ

ТҮРҮҮШЫН ЗУУТАН

«Коммунизм» колхозой эхэ хонидой отарануудай хонишод энэ жэлэй түл абалгын кампаниие эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтаһан байна. Эндэхи отарануудта мүнөө хонид хурьгалжа эхилбэ.

Колхозой дүй дүршэлтэй хонишон Цыбан-Дари Цырендоржиевна Митыповагай бригадынхид мүнөө даажа байһан 543 эхэ хонинһоо 546 хурьга абаад, гарзагүй түлжүүлжэ байна. Эхэ хонид олоороо эхирлэнэ.

Ажалай Алдар Солын гурбадахи шатын орденто энэ хонишон зуун эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга абажа томо болгохо уялгаяа сүм дүүргэхэ. Юуб гэхэдэ, хурьгалха хонид үшөө олон.

Энэ ажахын бусадшье хонишод, тусхайлбал, комсомолой гэшүүн Борис Цымпиловэй, коммунист Дарима Чимитовагай, аха, дүүнэр Дубчиновтанай бригаданууд мүнөө зуун эхэ хонин бүриһөө 90 — 95 хурьга абанхай.

Хурьга абалга үргэлжэлһөөр.

Ю. ГУТОРОВ.

Яруунын район.

ТҮЛ АБАЛГА ТҮЛЭГТӨӨ

«Сибиряк» колхозой Еловкын отделенидэ ахалагша хонишод И. А. Усольцев, Ю. С. Шехин гэгшэд гэр бүлэтэеэ хамта эхэ хонидые харууһалдаг, өөһэд хоорондоо мүрысэдэг юм. Иннокентий Афанасьевич Усольцев хонин ажалда үнинэй хүдэлдэг, дүй дүршэлөөр баян хүн. Юрий Степанович Шехин 600 эхэ хони Валентина хани нүхэртэеэ харууһална. Мүнөө эндэ 360 хурьган абтаад, бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдэжэ байна.

Эдэ хоёр хонишод түл абаха харюусалгатай хаһадаа түгэс бэлэдхэлтэй хүрэжэ ерээ. Хурьгадай байра арюун сэбэр, дулаан. Байгша ондо тэдэнэр эхэ хонин бүриһөө 95 хурьга абажа түлжүүлхэ, тэрэнэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые 20 килограммда хүргэхэ уялгаяа бэелүүлхэ арга боломжотой.

Саянай совхоздо түл абаха хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байна. Охор-Шэбэртэ эхэ хонидой хоёр отара байрладаг. Эндэ хонишод А. Д. Нелтанов, П. Д. Жербаев гэгшэд ажалладаг юм.

Охор-шэбэрэйхид энэ жэлдэ бүхыдөө 500 хурьга абаха уялгатай. Мүнөө тэдэнэр 200 гаран хурьга абаа.

Эдэ хонишодые соёлой, ажаһуудалай, медицинын талаар хангалга ехэл муу. Мүнөө ниитын малай үбэлжэлгын үедэ малшадые комплексноор хангаха эрилтын шангаар табигдаад байхадань, Жэмһэгэй сельскэ Соведэй түлөөлэгшэд юу бодожо байдаг ааб?

Ж. ЮБУХАЕВ,
манай корр.

Түнхэнэй район.

АНХАЛЫНХИД УРМАТАЙ

Ехэ-Нугын совхозой Анхала хүрэжэ ерэхэдэмнай, хонишод холимол тэжээл эхэ хонидтоо үгэжэ байба. Ахалагша хонишон В. Н. Мангидаровтай мэндэшэлэлдээд, тэжээл хубаажа дүүргэхыень хүлеэбэбди.

Тэрэ ажалаа дүүргэмсээрээ:

— Хонидоймнай байра соо орожо харагты,— гээд хорёогойнгоо үүдэ сэлижэ маанадые оруулба.

Хорёо соогуурнь ябажа хонидыень харахадамнай, тэдэнь тобир тарганууд, сула, томо бэетэйнүүд.

— Үбэлжэлгэтнай хэр зэргэ үнгэржэ байнаб?

— Бараг. Хониднай хүсэ тамираа заахашье алдаагүй, гарза хоролто үгыбди. Үнгэрөөшэ зундаа бэлшээриин ногоон һайн байһан, тиимэһээ үүр сайхаһаа эхилээд үдэшын боро хараан болотор хонидоо һайнаар адуулжа таргалуулаа һэмди. Үбэлжэлгыншье үедэ тэжээлээр таһалдуулнагүйбди.

Хонидоо ямар рационоор эдеэлүүлнэт?

— Үдэр бүхэндэ нэгэ хониндо 500 грамм үбһэн, 600 грамм хэршэгдэһэн һолоомон, 350 грамм холимол тэжээл хүртэхөөр эдюулнэбди. Тэжээлэй дабһан, минеральна нэмэлтэ зүйлнүүд элбэг. Һайнаар уһалнабди.

Ахалагша хонишон хонидойнгоо далда маанадые оруулба. Байра соонь сэбэр, дулаан. Заһабарилга хэгдэнхэй. Газааһаа хүйтэнэй орохо нүхэн, забһарнууд харагданагүй.

Байрын нэгэ буландань обоолоотой хохир, нүгөө буландань — уһа халааха мантан томо цистернэ харабабди.

— Энэ түхеэрэлгыемнай харыт, — гэжэ совхозой Шэнэ-Десятниковай отделениие эрхилэгшэ И. М. Баннов хэлэбэ. —Дээрэ үргэгдэһэн забһартай шалатай таһалга түхеэрээбди. Хурьга абаха шэнэ дүй дүршэл халан абахаяа Сэлэнгын районой Ноёхон нютаг ошожо ерээ һэм.

Үнэхөөрөөшье шалань хуурай хабтагайнуудаар хэгдэнхэй. Газарһаа нэгэ метр үндэртэ, ханаһаа хоёр метр хажуу тээ түхеэрэгдэнхэй. Таһалгануудынь хуурай нарин һургаагуудаар хаамжалагдаһан байба. Тэрээн соонь хобтонууд хэгдэнхэй.

— Нарай хурьгадай түрүүшын 20 хоногто дороһоо хүйтэ абажа гарзалхагүйн тула энэ түрүү дүй дүршэл хэрэглэхэ гэжэ шиидээбди, — гэжэ совхозой парткомой секретарь Э. Ш. Бурунов хэлэбэ. —Байгша ондо эхэ хонидой отара бүхэндэ иимэ түхеэрэлгэнүүд хэгдэхэ. В. Н. Мангидаровай отарада 574 эхэ хонин. Ахалагша хонишон гэр бүлөөрөө һайн хүдэлнэ.

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй уялганууд тухай хөөрэлдэжэ эхилхэдэмнай, ахалагша хонишон бригадынгаа гэшүүд тээшэ энеэбхилэн хаража иигэжэ хэлэбэ: —100 эхэ хонин бүриһөө 95 хурьга абажа түлжүүлхэбди, хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһо хайшалхабди.

Хонишодто хэлэһэн үгэдөө найдамтайгаар хүрэхэ бүхы арга боломжо бии даа.

С. КЛИМОВ.

Хяагтын район.

ХАЛУУН ХАҺАНЬ ОРОНХОЙ

Хурамхаанай районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишод эдэ үдэрнүүдтэ түл абаха харюусалгатай хаһаяа эмхитэйгээр эхилэнхэй. Эдэнэр шухала кампанидаа түгэс бэлэдхэлтэй хүрэжэ ерээ. Хурьга абалгын урда тээ хонишодой дунда конкурс-харалга үнгэргэгдэһэн байха юм.

Тусгаар байгуулагдаһан комиссиин мэдүүлһэнэй ёһоор, ажахын түрүү хонишон Д. А. Тыхеевэй даадаг бригадын гэшүүд хурьга абалгадаа һайн бэлдэһэнэйнгээ түлөө нэгэдэхи һуури эзэлээ. Удаадахи һууринуудта Ч. Б. Арамхиев, С. О. Доржиева, Л. Г. Харамаева гэгшэд гараа.

Хонидой байра, дал хорёо заһабарилгада районой олон тоото барилгын эмхинүүд ехэхэн туһаламжа үзүүлээ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Илангаяа Хүнтэйдэ оршодог хонидой найман хашаа һайнаар дулаалагдаа.

Б. ДОНДУПОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

КПСС-эй XXVII съездые УГТУУЛАН

ХҮСЭНДЭНЬ ХҮРГЭХЭ ЭРМЭЛЗЭЛТЭЙГЭЭР

Баргажанай районой партийна организацинуудта, ажалша коллективүүдтэ КПСС-эй XXVII съезд дээрэ батлан абтаха партийна документнүүдэй проектнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлhээр. Үнгэрhэн жэлэй hүүлшын hарануудай туршада районой партийна бүхы организацинуудта хамтын суглаанууд болоо hэн. Тэдэ бүгэдэндэ КПСС-эй Программын шэнэ найруулгын, мүн оруулагдахаар дурадхагдаhан хубилалтануудтай КПСС-эй Уставай проектнүүд тухай асуудалнуудаар үргэн ехэ зүбшэн хэлсэлгэ эмхидхэгдээ.

Гадна эдэ документнүүдые политическэ hуралсалда ябагшад шудална, партийна эхин организацинуудай секретарьнарай семинар дээрэ, предприяти болон эмхи зургаануудай, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мүн мэргэжэлтэдэй хабаадалгатай зүблөөнүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэhэн байха юм. Ажалша коллективүүдтэ суглаа үнгэргэхэ хэрэгые эмхидхэхээр КПСС-эй райкомой бюроной гэшүүд, районно партийна организацинн эдэбхитэд эльгээгдээ.

Районой коммунистнууд, ажалшад партиин Программын шэнэ найруулгын, Уставай проектнүүдые, арбан хоёрдохи табан жэлэй, мүн 2000 он хүрэтэрхи үедэ ороной Экономическа болон социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй проектые hайшаажа, бүрин дэмжэжэ байhанаа мэдүүлбэ. Тиихэтээ хамта тэдэн соо табигдаhан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэмжээ ябуулгануудые тодорхойлно.

Районой цехэй 7, эхин 45 парторганизацинуудта хамтын суглаан болоо. Тэндэ 234 коммунистнууд үгэ хэлээ гэхэ гү, али суглаанда хабаадагшадай дүрбэн хүн бүхэнэй нэгэниинь эдэ документнүүдэй удха шанар тухай тоглтохо зуураа, өөhэдынгөө hанамжа болон дурадхалнуудые оруулhан байха юм.

Арадай депутадуудай райсоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй партийна организацида үнгэрhэн суглаан дээрэ ажалай ветеран А. И. Поздняков үгэ хэлэхэдээ, партиин эхин организацинуудта болодог тоосоото hунгалтын суглаануудай болзорые хуушан табаараа гэхэ гү, али нэгэ бүхэндэ үнгэргэхэ байха, тэдэнииие hалгаhанай, хубилгаhанай хэрэггүй гэhэн hанамжаа хэлээ. КПСС-эй райкомой партийна организацинн коммунистнууд Г. А. Бордоев, А. И. Гребонщиков КПСС-эй Уставай VI бүлэгэй 52-дохи параграф «Партиин эхин организацинууд партиин гэшүүдэй оло лодог газарта... партиин табиhан үеэр бэшэ гэшүүдэй бии байhан газарта эмхидхэгдэдэг» гэhэн тодорхойлолго хэбэл зүб байха hэн гэжэ дурадхаба.

Мүнөө үе сагта коммунистнуудай эдэбхиие улам ургажа, партиин зэргэнүүдэй эмхидхэлэйнгээ болон политическэ талаараа бэхижэхэ, даалгагдаhан хүдэлмэриие дүүргэлтын, мүн парторганизацинуудай шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө партиин гэшүүдэй харюусалгын дээшэлжэ байhые партийна документнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ эли тодоор баримтална.

Энэ шэнэ табан жэлдэ, тэрэшэлэн 2000 он хүрэтэрхи үедэ ороной Экономическа болон социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй проектые зүбшэн хэлсэлгэдэ райондохи ажалша 448 коллективүүдтэ хүдэлдэг 4941 хүн хабаадалсаа. Арбан хоёрдохи табан жэлэй туршада бэелүүлэгдэхэ зорилгонуудые хүн зондо тайлбарилан ойлгуулха хүдэлмэридэ агитаторнууд, политинформаторнууд, пропагандистнар тон эдэбхитэйгээр хабсаралсана. Тэдэнэр үйлэдбэриин hалбаринууд дээрэ ажаллажа байгшадай дунда ниитын хүдэлмэри ябуулна бшуу.

КПСС-эй XXVII съездын урда тээхи документнүүд районно тоосоото hунгалтын партийна конференци дээрэ зүбшэгдөө. Энэ конференциин хүдэлмэридэ 350 делегадууд болон бусад эдэбхитэд уригдаа бэлэй.

Гол шэглэлнүүд соо ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин доторой арга боломжонуудые гүйсэд хэрэглэхэ асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдаа. Энээн тухай Баргажанай леспромхозой директор А. Ф. Ушаков тоглтоhон байна. «Предприяти мүнөө хүндэ байдалтай болонхой. Оталмоор модон хомор болоходо байна. Бии техникэмнай хуушараа. «Забайкаллес» нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд модо тээлүүлдэг техникэ, автобус, хэрэгтэй сооиь, нормын ёhоор үгтэхэ запасной частьнуудые таhалгаряагүйгөөр үгэжэ байха гэжэ оролдоногүй. Иимэ дутагдал хадаа модо бэлэдхэгшэдэй хүдэлмэридэ ехэ түбэг татана. Тэрээнhээ уламжалан, түсэбтэ даабаринууд дүүргэгдэнэгүй бшуу.

Мүнөө Баргажанай леспромхозой коллектив энэ жэлэй түрүүшын кварталай түсэб КПСС-эй XXVII съездын нээгдэхэ үдэр болотор, харин жэлэй даабариин 55 процентые 1986 оной майн 1-дэ дүүргэхэ гэhэн социалис уялга абанхай. Энэ дээшэлүүлэгдэhэн уялга дүүргэхын тула ажалай эмхидхэл hайжаруулха, машина болон оньhон түхеэрэлгэнүүдые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, бригадна подряд нэбтэрүүлхэ зорилго урдаа табинхай. Хэрбээ бүхы арга боломжонуудаа дууhан элсүүлжэ шадаа хадаа абаhан уялга дүүргэгдэхэ байха гэжэ hанагдана.

— Арбан хоёрдохи табан жэлэй туршада газар таряалангай продукци абахын тула манай колхозой гэшүүд горитой хүдэлмэри ябуулна. Таряалан болон сабшалангай үрэжэл дээшэлүүлхэ талаар хэмжээнүүд абтажа байнхай. Гэхэ зуура гол, горходой hабhаа халидаг, ехэ үерэй болодог ушарhаа болоhо, ехэ ургасаа алданабди. Баргажан голой эрьенүүдые үндэр болгохо, бэхэлхэ хэрэгтэй. Энээниие ганса колхозой хүсөөр бүтээхэнь бэрхэтэй. Республикын хүдөө ажахын, Мелиорациин ба уhанай ажахын министерствэнүүдэй зүгhөө заатагүй туhаламжа хэрэгтэй. Даб дээрэ энэ талаар юумэн хэгдэнэгүй, — гэжэ Хилганын колхозой түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй депутат Б. Б. Ринчинов ажаглалта хэhэн байна.

Тэрэнэй хэлэhэн үгые Уланай колхозой парткомой секретарь В. С. Бадмаев дэмжэбэ. Үерhөө боложо ехэ хохидолдо ородог ха юм. Яаралтай хэмжээ абаха хэрэгтэй. Зүгөөр тэрэ хөөрэлдөөн хоохон үгэ болоод лэ мүнөө дээрээ hалана.

Съездын урда тээхи документнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадагшад совет хүн тухай, ажалшадай hуудал байдал, улам hайжаруулха тухай партиин үдэр бүриин анхаралые үндэрөөр сэгнэнэ. Тиигэхэ зуураа үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, хүдэлмэриин шанар hайжаруулха, эрдэм-техникын дэбжэлтэ хурдадхаха асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулhан, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб болон социалис уялгануудай дүүргэлтые шэнжэлhэн, шэнэ табан жэлдэ бэелүүлхэ зорилгонуудаа тодорхойлhон байха юм. Мүнөө үедэ КПСС-эй XXVII съездын хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөн районой предприятинуудта, эмхи зургаануудта, колхоз болон совхозуудта улам үргэдэнэ.

«Знание» бүлгэмэй эхин эмхинүүд партиин съездын урда тээхи документнүүдые олониитэдэ ойлгуулгын ехэ хүдэлмэри ябуулна. Бүлгэмэй лекторнууд 80 гаран лекци уншаад байна.

Коммунистнуудай, ажалшадай эдэбхи эрмэлзэл, үйлэдбэриин участок бүхэнэй байдалые hайжаруулхын тула анхаралаа тусгаар хандуулжа байhан ушар хадаа тодорхойлогдоhон хэраа зорилгонуудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаха байhые элирхэйлэн баримтална.

П. МАЛАНОВ,
КПСС-эй райкомой инструктор.

КПСС-эй XXVII СЪЕЗДЫН ДЕЛЕГАТ

НЭГЭТЭЛ ШЭЛЭҺЭН ЗАМААРАА

Саг гэшэ hөөргөө тэхэришэгүйгөөр урагшаал дабшана. hаяхан лэ бишыхан басаган ябадагаа, эхынгээ хэлэhэн дулаахан үгэнүүдые шагнажа hуудагаа Галина мүнөө элеэр hанана. Саг ямар түргөөр ошоноб даа!..

Хүн бүхэн өөр өөрынхеэрээ ажалайнгаа намтарые, наhанайнгаа харгые эхилдэг. Зариман малшан гү, али таряашан болохо, нүгөөдүүлынь станогой дэргэдэ жагсаха, гурбадахинь эрдэм hургуули шудалхын хойноhоо оролдохо...

Галина Иванова ажалайнгаа намтарые Мухар-Шэбэрэй районой «Родина» колхоздо механизатораар эхилhэн юм. Анха түрүүшынхеэ түмэр агтын жолоо батаар барьяад, түрэл ажахынгаа таряалан дээрэ тооhо бурьюулан ажаллажа ябахадаа, наhанайнгаа харгые одоол эхилбэб гэжэ залуухан басаган тиихэдэ шиидээ hэн. Юундэ иигэжэ хэлэнэбши гэхэдэ, Галя 1972 ондо арбадахи класс дүүргэhээр, Улаан-Үдын механико-технологическа техникумэй экономическа отделенидэ шалгалта барижа, студент болоhон аад, хоёр hара тухай hураhанайнгаа hүүлээр, тэрэнээ орхижо, hөөргөө нютагаа бусаhан юм. Эндэ hуража ябахадаа түрэл нютагаа, харьялан урдадаг гол горходоо, гэр гуламтаяа, багынгаа хани нүхэдые эжэлүүдгүй hанаандаа оруулдаг байгаа бшуу.

...Октябрь hарын hүүлшын үдэрнүүд hэн. Оршон тойронхи байгаали — уhанай эрьеын hөөг бургааhанай набшаhахануud, гүбээ добонууд, таряалан, сабшалан — үдэhэн тоонто нютагынь алтан шаргал хибэсээр хушагданхай байгаа бэлэй. Нэмжээ үргэн таряалан дээгүүр «тамаран ябаhан» олон тоото техникын хүсэтэ абяае эртэ үглөөнhөө hүниин тэн болотор шагнахадаа, түрэл нютагайнгаа тунгалаг hайхан агаараар сээжэ дүүрэн амилан гоёшоожо байхадаа, эндэhээ ондоо тээшээ хайшаашье ошохогүйб гэhэн бодол басаганай досоо тиихэдэл орожо болоо.

Галина тэрэл жэлдээ нютагтаа нээгдэhэн хүдөөгэй механизаторнуудые бэлдэхэ курсада хани Катя басагантаяа хамта hурахаяа ороhон юм. «Эдэ хоёр үхидые трактористаар хүдэлхэ гэжэ hанана аалши? Нэгэ-хоёр жэлэй туршада бэеэ зобоогоод болино ааб даа. hүнэй фермэ руу ошожо, ажаллахаяа яагаа юм? Малшад хододоо дуталдажал байдаг шуу»,— гэжэ нютагайхидынь тиихэдэ хэлсэhэн гэдэг. Эдэнэр жэлэй туршада hуража, элдэб техникэ, машинатай, зэр зэмсэгүүдтэй дүтэ танилсаа, тэдэниие хэрэглэхэ дүй дүршэлтэй болоо. Хойто намарынь шалгалта барижа, трактор, комбайн жолоодохо үнэмшэлгэ абахадаа, Галя Катя хоёр ямар ехээр баярлаа гэшэ hэм! Тэрэ сагhаа хойшо мүнөө болотор Галина Иванова Екатерина Петрякова хоёр механизатораар амжалтатай хүдэлнэ, хоорондоо мүрысэн ажаллана.

Колхозой правлени түрүүшын жэлдэ Галинада МТЗ-50 түхэлэй шэнэ трактор даалгажа үгөөд, ажахынгаа суута механизатор, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат байhан Агния Феоктистовна Варфоломеевагай хүтэлбэрилдэг звеногой гэшүүн болгоо hэн. Тиигэжэ залуу басаган анха түрүүшын үдэрhөө эхилжэ, дүй дүршэлөөр баян трактористын шабинь болоожо абтаhан байна.

Түрэл нютаг, түрэhэн дайда хэзээдэшье үргэжэ, үндылгэжэ байдаг үлгы ха юм. Механизатораар түрүүшынгээ жэлдэ ажаллажа байхадань, газар таряалангынь өөрын гол ашаг шэмые үгэхэ гэжэ оролдоо. Галина Агния Феоктистовнатай хамта 100 гектарта кукуруза ургуулхадаа, яhала ехэ ургаса хуряажа абагша hэн. Уданшьегүй залуу басаган нүхэр Варфоломеевагай ударидалга доро ажахынгаа дүй дүршэлтэй механизаторнуудай зэргэдэ гараhан байха юм.

Тиигэжэ одоол Галина энэ шэлэhэн мэргэжэлдээ юунhээшье үлүүгээр дурлаа hэн. Дурлаhан ажал дуун шэнги гэдэг. Түмэр агтынгаа нэгэ жэгдэхэн хүнхинөөе сэдьхэл зүрхөөрөө мэдэрхэдээ, эсэhэнээшье мэдэнгүй хүдэлэгшэ бэлэй.

— Минии ажал ходо хүнгэн, бэлэн байгаа гэжэ хэзээдэшье хэлэхэгүйб. Мэргэжэл бүхэн өөрын hайншье хүшэр хүндэшье талатай бшуу. Тракторaa заhабарилхадаа, илангаяа зобохош. Үнэн дээрээ механизаторай ажал хүшэрхэн. Наhанаймни нүхэр, Владимир Георгиевич баhа механизатор юм. Заhабарилга дээрэ тэрэ намда ехэхэн туhаламжа үзүүлдэг. Бидэ техникэеэ өөhэдөө заhабарилдагбди, —гэжэ Галина Николаевна хөөрэнэ.

Мүнөө нүхэр Иванова арбан гурбадахи жэлээ хүдэлжэ ябана. Тэрэ өөрынгөө мэргэжэлые, наhанайнгаа харгые hайн шудалаа. Коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Колхозой хүтэлбэрилэгшэд 1980 ондо тэрээндэ МТЗ-82 түхэлэй шэнэ трактор даалгажа үгөөд, хартаабхашадай звеное хүтэлбэрилхыень дурадхаа hэн. Тиихэдэ эндэ мүртэй хартаабха ... hан. Энэ гэзгэдэлтэ ушары... налтай тусхай звено бай... Звенодонь 8 эрэшүүл-механи... доо, техникэ, зэр зэмсэгүү... хөөр үгтөө. Теэд тэрэнии... таатай хүн олдобогүй. Га... нагай кандидатурые колхо... заседани дээрэ нэгэн дууг... «Энэ залуухан басаган т... шүүлые хайшан гээд хүт... Гүлмэрдэхэ байхал даа», ... маргаха, этигэжэ ядаhан ... бэлэй. Юуб гэхэдэ, тэр... ажалша бэрхэ байhанаа, ... гасаа соо коммунистын шэнжэ шанарые харуулжа... Иимэ шадамар бэрхэ, хол... хүдэлдэг хүниие хүтэлбэр... хада, ямаршье hэжэг түр...

Тэрэнэй даадаг коллект... хартаабха тариха 400 гект... гагдаhан байна. hүүлээр... гектар болгогдоhон юм... дээрэhээ гектарай зуугаад... суглуулха даабари үгтэбэ... түсэбүүд хайшан гээд... Эгээл энэ асуудалые ш... hоо Галина Николаевна ... бодомжолоо. Гансал тэрэ... мэниинь — хүнүүд. Дүрш... торнууд hэн. Иигэжэ бү... мэтээр хүдэлжэ, урдаа таб... бэелүүлхын түлөө түрүүш... доо.

Звеное даагшын урдаа ... гонуудые хайшан гээд ... мүнөө тэрээнтэй хамта ху... хэлэhыень эндэ дурдангүй... гүй: «Нүхэр Иванова ө... далда үзэгдөөгүй бэрхэш... ряагүй, газар таряалан hай... таабхын ургасые дээшэлүү... лиг шадабаря, хүсэл ор... рюулжа эхилээ. Даалгаг... hайса шэнжэлжэ үзөө, ... нээн ургаса абажа болох... тодорхойлоо. Тиигээд ко... рилэгшэдтэ, мэргэжэлтэдт... намжые хэлэhэн байха юм.

Тогтууритай ургаса ург... тула Галина Николаевна ... долго гаргаа: хэрэгтэй тех... абадаг болоо. Эдэ бүгэды... ногойхид hүүлэй үедэ гек... гаад центнер ургаса ургуу...

— Манай hанаанда ур... бага. Урдань иимэ ург... гуулжа шадаагүй. Гектар... хартаабха ургуулха арга ... дэ бии. Теэд энэ хэрэгтэ ... лени туhалха ёhотой. Н... таабхын полидо органиче... ральна үтэгжүүлгэ хүсэд... дын үрэhэтэй болохо, ха... ха hайн склад барюулха ... дээрэ манда минеральна ... үгтэнэ, үрэhэндэ анхара... гүй, жэл бүхэндэ үмсэhө... таабха худалдажа абаха ба... — гэжэ Г. И. Иванова бодо... хэлээ hэн.

Энэ ажалша бэрхэ эх... үдэр hайшаалта дулаан ... оло дахин дуулаа бэлэйб, ... лайнгаа түлөө тэрэ нэгэ... hан, шагнагдаhаншье бай... Хэр Иванова ганса урдах... амжалтаараа сэдьхэлээ ... эхэнэр бэшэ. Өөрынгөө ... луушуулые hургадаг, ни... эдэбхитэйгээр хабаададаг...

Ивановтон хэды зал... баян айлахи юм. Влади... дүрбэн үхибүүдээ hайн ... мүүжүүлнэ. Хоёр хүбүүды... бадахи классуудта hура... басагадынь хүүгэдэй саад...

Г. Н. Иванова партком... лэдбэрилhэн хүдөө ажа... дай шанарыень шалгаха ... лэгшэ, партиин райкомо... комой гэшүүнээр hунга... ра-Шэбэрэй сельскэ Сов...

Эрхим мэргэжэлтэн, ... механизатор Галина Нико... гэр Буряад ороной ком... тиин XXVII съездэ де... дуугаар hаяхан hунгаба...

— Областной партий... цидэ делегат болоожо ... тиин XXVII съездын дел... хадаа, ехэтэ бахардаш... этигэл найдабарида хүрт... гүйб. Нам шэнги юрын ... нэртэ энэ ехэ найдабар... түлөө үшөө hайнаар ... мэдүүлнэб, — гэжэ Га... Иванова тараха дээрээ ...

Арбан гаран жэлэй ... рай мэргэжэл шудалжа, ... шадабари, бэлигээ улам ... лин дээшэлүүлжэ ябаh... танилсаhан нүхэрэй ажала... даа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. ИВАН... Ц. ЦЫРЕН...

ҺОНИРХОЛТОЙ ЛЕКЦИНҮҮД

Москвагай М. Горькиин нэрэмжэтэ литературна институдай багша, РСФСР-эй «Знание» бүлгэмэй лектор И. Д. Рукосуевай нэрэ республикымнай ажалшадта яhала мэдээжэ юм. Тэрэ урда жэлнүүдтэ республикадамнай ерэжэ, уласхоорондын байдалаар hонирхолтой лекцинүүдые уншаhан байха. Тиимэhээ тэрэнэй энэ удаа ерэхэдэ, илангаяа улаан-үдынхид лекцинүүдтэнь дуратайгаар суглараhан байна.

«Совет-американ харилсаа холбоон», «Бүү зэбсэгүүдые усадхан хорооhын түлөө СССР-эй ябуулдаг тэмсэл», «Уласхоорондын байдал» болон дэлхэй дээрэ hүүлэй үедэ болоhон үйлэ хэрэгүүдые тайлбарилhан лекцинүүдые тэрэ республикын ажалшадта уншаа.

Лектор Сэлэнгын райондо гурбан үдэрэй туршада байгаа, — гэжэ «Знание» бүлгэмэй Буряадай республиканска правлениин референт Т. В. Гудковская хөөрэнэ.— Тиихэ үедөө соёлой «Шахтер» гэжэ байшанда, түмэр замай станцида, леспромхоздо, шахтада, «Бестужевский» гэжэ совхоздо болон hуралсалай зургаануудта айлшамнай лекцинүүдые уншаа. Мүн Улаан-Үдэ хотодо партиин обкомой полит-гэгээрэлэй байшан соо, авиационно, локомотив-вагон заhабарилгын заводуудта, мяха-консервын комбинадта, кондитерска фабрикада, авиапредприятида тэрэнэй уншаhан лекцинүүд ажалшадтамнай hайшаагдаhан байна,— гэжэ Т. В. Гудковская хөөрөө hэн.

Х. СОКТОЕВ.

ТҮГЭСХЭЛЭЙ ХЭШЭЭЛ

КПСС-эй Буряадай обкомой Политическэ гэгээрэлэй байшан соо февралиин 12-то партиин XXVII съездые угталгада зорюулагдаhан ниитэ-политическэ уншалгануудай ээлжээтэ хэшээл үнгэрбэ. «1986—1990 онуудта болон 2000 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй проект — совет обществын шанараараа шэнэ байдалда оролгын шухала шата мүн» гэhэн элидхэл экономическа эрдэмэй кандидат, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай социально-экономическа шэнжэлгэнүүдэй таhагай секторые даагша Б-М. Б. Балданов хэбэ. Хэшээлэй hүүлээр шагнагшадта «Из жизни Потапова» гэhэн уран hайханай фильм дурадхагдаа.

Энэ хэшээл хадаа городской ниитын-политическэ уншалганuудай түгэсхэлэй хэшээлынь болобо. Үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулагшад хэшээлнүүдэй үедэ республикын ниислэлэй hуралсалай дээдэ hургуулинуудай багшанартай, эрдэмтэдтэй уулзажа, тэдэнэй hонин элидхэлнүүдые шагнаhан байна. Мүн hүүлэй үедэ бүтээгдэhэн эрхим уран hайханай, баримтата фильмүүдтэй тэдэ танилсаа.

Д. ДАМБАЕВ.

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХООРООН

НҮХЭДЫНЬ ЭТИГЭМЖЭЛЭЭ ҺЭН

МАНАЙ АХА нютагай олиишье булан тохойдо ябаа hаа, ажалша малша, бүхэриг хүнүүдтэй заатагүй уулзажа, сэдьхэлээ ханан хөөрэлдэхэ байhат. Хэды буруулган сагай уларилтай, оорын онсо шэнжэтэй энэ хадалиг нютагта зориг ехэтэй болоhон, болохошье, бэрхэшээлнүүдhээ сухарихагүй, тэдэниие дабахабди гээд ажаллажа ябадаг хүнүүд байдаг юм даа. hүүлэй хэдэн жэлэй туршада нютагай сагай уларил эли бодо хубилжа, хүйтэн шэмэрүүн үбэл-хабар, зун-намар үзэгдэнэ. Зунай аадма халуун саг ябажа байна гэхэдэшье, гэб гэнтэ хүйтэн хура бороо, саhан шуурган бушхаха. Иимэ үе сагта үбhэншье тон багаар абтадаг гэшэ. Тиимэ байдалай ушархада, эндэхи адууhа мал охэнхи сагаа үлэн хооhон ябажа үнгэргэнэ. Үбэлжөөнүүд шадархи хагдан зузаан саhан хүнгэрэгтэ дарагдашаха. Малай шүдэндэ торохо юумэн үгы байхаяа hанаха.

Илангаяа, энэ үнгэржэ байгаа үбэлжэлгын хэhа үгаа хүшэр хүндэ байдалда ябажа байна. «50 лет Октября» колхозой оршон тойронхи газар гүнзэгы саhанда дарагдажа, малай бэлшээри дууhан hалаа юм.

Иимэ байдалай ушархада, колхозой малшад малаа иишэ тиишэнь тууха, нүүлгэхэ баатай болоно. Энэ колхоз аяар 1600 hарлагуудаа хүршэ Түнхэнэй районой, мүн районойнгоо Лениинэй нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозуудай газарта абаашанхай.

Иимэ ушар «50 лет Октября» колхозой малшан Светлана Аюровна Хулуевагай бүлэшье дайраа. «Застава» гэжэ газарта Владимир Дулмаевич нүхэртээ тэрэ hарлагуудаа ондо оруулжа байhан юм. Харин сагай уларилай шэмэрүүн сагта хашагдахадаа, малайнгаа тала хараха, Владимир «Коммунизм» колхозой газарта зообэ. Харин тиихэдэ Светэнь газаагаа үлэhэн малаа эдеэлүүлхэ, харууhалха баhал харюусалгатай ажалтай үлэнхэй. Светэ хадаа малшан хүнэй бүлэдэ түрэhэн, бага наhанhаа малшанай ажалда дүршэhэн хүн.

...Жараад онуудай үе hанаандань ороно. Тэрэ үеэр нютагаймнай олон залуушуул hайн дураараа малшан боложо хүдэлжэ эхилээ hэн. Тэдэнэй нэгэн Светэ Хулуева байгаа. Тэрэ гэhээр аяар хори гаран жэл hубарилдан үнгэршэбэл даа. Малшан Хулуевашье эдэ жэлнүүдэй туршада дүй дүршэлөөр баяжаа гээшэ ааб даа.

Светлана Аюровна Владимир Дулмаевич хоёр энэ үе соо иимэгтэл hарлаг адуулаа. Эдэ жэлнүүдэй туршада эдэнэртэ олон янзын үйлэ ушарнууд үзэгдөө. Илангаяа үбэлэй хагсуу гайтай hэн бээ.

Хүйтэн, саhа шуурган. Адууhа малаа эндэ тэндэ, hайн бэлшээтэй газар бэдэржэ, тэрээн уруу тууха ушар нэгэтэ бэшэ тохёолдоо hэн. Гэбэшье энэ жэлэйхидэ адли үбэлжэлгэ үзэгдөөгүй.

— Энэ жэлэй үбэлжэлгэ тон харюусалгатай байна даа. Энээниие ямараар үнгэргэнэбибди, тэрэнhээл түсэб, уялгын дүүрэхэнь дулдыдаха даа, —гэжэ коммунист С. А. Хулуева хөөрэнэ.— Хэды хүйтэн, саhатайшье сагай болоходо, үбэлжэлгээ бараг hайнаар лэ үнгэргөөд байдаг зомди даа. Хээрэ ябапан нүхэдтөө бидэнэр, малшадай hамгад, батаар найдадаг гээшэбди,— гэжэ Светлана Аюровна хөөрөөгөө үргэлжэлүүлээ hэн.

Зүб. Хээрэ малаа адуулжа ябаhан малшад ямар ехэ, сэхыень хэлэхэдэ, баатаршалга гаргана гээшэб! Малшадай, илангаяа, Ахын малшадай ажалтай танил хүн лэ тэрэниие ойлгохо байха. Тэдэнэй оролдолгоор мал бүрин бүтэн ондо ороно, түл олоор абтана бшуу. Жэшээлхэдэ, үнгэрhэн 1985 ондо Светлана Аюровна Владимир Дулмаевич хоёр 100 hарлаг бүхэнhөө 71 тугал түлжүүлээ. Мүн урдашье жэлнүүдтэ энэ малша бүлэ ная, ерэн толгой тугал абадаг, бултыень бүтэнөөр түлжүүлдэг hэн. Энэмнай яhала hайн үрэ дүн болоно гээшэл. Шэмэрүүн уларилтай Ахын байдалаар болоходо, иимэ дүн түйлалга нилээд ехэ амжалта бшуу. Нүхэр Хулуева эдэбхитэй, үүсхэлшэ коммунист юм. Урагшаа hанаатай, ниитын хэрэгэй түлөө бүхы хүсэ шадалаа, бэлиг шадабаряа, эрмэлзэлээ зорюулдаг хүнүүдэй нэгэн шуу. Эдэбхитэй коммунист С. А. Хулуева областной партийна конференциин делегадаар hунгагдаа hэн. Гадна партийна энэ конференциин делегадаар Лениинэй нэрэмжэтэ колхозой малшан Ольга Дымшеевна Бамбагаева hунгагдаhан юм. Энэ даруу зантай эхэнэр дүшөөдтэй болонхой. Тэрэнэйнгээ ехэнхи хубииень мал ажал дээрэ хүдэлжэ ябана.

Энэ ажалша эхэнэр тухай сугтаа хүдэлдэг нүхэдынь хани халуун үгэ хэлэдэг юм. Жэшээлхэдэ, Ажалай Улаан Тугай ордонто, Буряадай АССР-эй габьяата малшан Дулма Максаровна Галсанова иигэжэ хэлээ hэн:

— Ольга үгаа оролдосотой малшан. Олон үгэ дуугүй, ажалаа хээд лэ байха. Иимэл хүнүүд амжалта түйладаг ха юм даа. Тиимэл хадаа Ольгомной хододоо hайн ябадаг шуу.

Тэрээнтэй хаяа хадхажа ажаhуудаг Буряадай АССР-эй габьяата малшан Лопсон Максарович Галсанов хөөрэнэ:

— Би Ольга Дымшеевнатай олон жэлдэ зэргэлэн ажаллана б. Оролдосо ехэтэй хүн. Жэл бүхэндэ муу, шадалгүй буруу, хашарагуудые абадаг юм. hайнаар эдеэлүүлдэг, уhалдаг хадаа hайнаар ондо оруулдаг юм даа.

Үнгэрhэн табан жэлэй туршада малшан Бамбагаева харууhалжа ябаhан буруу, хашарагуудаа нэгыеньшье гарзада оруулангүй, тобир тарган шадалтайгаар тушаажа, табан жэлэй даабариие амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадаа.

Үбэлэй эхиндэ тэрэ 120 хашараг, бурууну удтай hэн. Тэдэнэй хүсэ шадалынь тиимэ hайн гэхын аргагүй байгаа. Харин мүнөө болоод байхада, тэдэ малынь нилээд таргалшанхай байба.

Үнгэрhэн үбэл районой, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд Лениинэй нэрэмжэтэ колхозой Үхэриг hууринда бултадаа сугларжа, О. Д. Бамбагаевагай хүдэлмэритэй танилсаа, ямар гуримаар хашараг, бурууну удаа харууhалдаг байhыень хараа юм. Зүгөөр тэрэнэй ажалда, ажабайдалда өөрсэ, ондоо юумэн үгы, бэшэнэйхидэл адли байгаа hааб даа. Олониинь Ольгодо хүрэмөөр, оролдосотойгоор малаа харууhалдаггүй байhанаа мэдэрхэ баатай болоо hэн.

Нүхэр Бамбагаева тээмэндэ боложо үнгэрлэн районно партийна конференци дээрэ КПСС-эй Ахын райкомой гэшүүнээр hунгагдаа.

Ахын коммунистнуудай ехэ этигэл найдабарида хүртэдэг Светлана Хулуева Ольга Бамбагаева хоёр үхибүүдээ ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлдэг эхэнүүд гэшэ.

Бүхы дэлхэйн эхэнүүд шэнги дайгүй сэлмэг тэнгэри доро, жаргалтайгаар ажаhуухыень тэдэнэр үхибүүдтээ хүсэнэ.

Вл. ГАЛСАНОВ,
манай штатнабэшэ корр.

Тэрэ үдэр манай шалгалтын бригада түрүүн Байсын Үбэр гэжэ газарта үбэлжөөнтэй, нютаг нугадаа мэдээжэ болоhон, жэл бүхэндэ хонин бүриhөө хурьга абажа, ноохо хайшалха түсэбөө ходол үлүүлэн дүүргэдэг хонишон коммунист Бадмажап Дондоковой отарада хүрөө hэн. Хонидойнь дулаан хэшаада ороходо, хонид, хурьгадан мааралдаан таhардагүй байгаа бэлэй.

— Хурьгадаа эхэнүүдтэнь табижа хүхүүлжэ байнабди. Ойрын үнгэрhэн хэдэн үдэрнүүдтэ эдэмнай «адхаржал» мэдээ даа. hүни бүхэндэ 30 шахуу хурьган абтана. Нэгэл үе соо хонид хурьгалхадаа ехэл hайн гэжэ hанагшао,— гээд ахалагша хонишон hаяхан гараhан, хүя дээрээ тогтожо ядажа байhан нэгэ хурьга гартаа дүмүүхэнээр абана.— Энэ мүүя эхэнь голоо. Бүри дүтэ хүргүүлнэгүй. Хурьгыень абуулжал hалахаб,— гэжэ дуугараад, хонишон эхынь үүрэгээр хурьганай амо, хамар, уралыень, буржагар сагаахан ноохон дээгүүрнь эльбээд, эхэдэнь дүтэлүүлжэ, доёолгохо гэжэ оролдоно.

— Хамта дээрээ 350 гаран хурьган абтаад, бараг hайнаар түлжүүлэгдэнэ,— гэжэ хөөрдохи гэрай хонишон, Бадмажабай hамган Зинаида Гылыковна хэлэнэ.

— Эдэнэй харууhалжа байhан hүрэг түрүүшынхеэ түллэжэ байhан эхэгууд юм. Зуун эхэ хонин бүриhөө 80 хурьга абаха түсэбтэй. Тэрэнээ үлүүлэн дүүргэхэ орготой. Отарадань хамтадаа 618 хонид хурьгалха байна,— гэжэ Анаагай совхозой ахамад зоотехник Ринчин Галсанов хөөрэнэ.

Эндэhээ холо бэшэ газарта үниинэй хонишон Мэдэгма Тыкшеевагай отарын үбэлэй байра оршоно. Тэндэ түл абалга баhал түлэг дундаа. 540 эхэ хониннhоо 320 шахуу хурьган абтаад байна.

Байсын Үбэрэй эдэ хоёр бригадын хонидой байра соохи энэ жэлдэ тодхогдон hуулгагдаhан калориферүүдэй нэгэниинь хүдэлнэгүй. «Бурсельхозмонтажкомплектын» нүүдэлоньhожэруулагдамал колонны түлөөлэгшэ Г. Филиппов тээшэ гү гэhэн асуудал гарана. Гэбэшье тэдэнь hайнаар хүргэгдэнэ гэхын аргагүй. Цырен-Базар Гениновтэнэй бүлын захиhан «Советская Россия», «Буряад үнэн», «Шэнэ Үдэ» болон бусад газетэ, журналнууд аяар 8—9 хоножо, Анаагай почто-

ШАЛГАЛТА ЮУ ХАРУУЛААБ?

АНХАРАЛ ХЭРЭГТЭЙ

гадын хонишод отара шадараа өөhэдын политой болоожо, дээрэнь эсленко ургуулдаг hаань, ехэл hайн байха бэлэй. Энэ асуудал нэгэнтэ бэшэ совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй урда табигдаhан, суглаан, зүблөөнүүд дээрэшье хэлсэгдэhэн юм. Теэд хонишодой оруулhан дурадхалнууд тушаа таарамжатай хэмжээн абтанагүй, тэрэ асуудал шиидхэгдэнэгүй.

Хэрбээ эндэхи бригадануудай хонидынь таряалан дээрэ намартаа бэлшэдэг hаа, тэнхээ тамираар үшөөл hайн, тобир тарган байха hэн. Түлшье олоор абаха бэлэй гэжэ hанагдана.

Анаагай совхозой гурбадахи отделениин эхэ хонидые харууhалдаг бригаданuудта ябахадаа, ажал хүдэлмэреэрнь hонирхоходо, ажахын инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, ахамад инженер С. Солонов түрүүтэйгээр нарай хурьгадай байранuудта дулаан агаар үлээлгэжэ оруулха калориферүүдые hаадгүйгөөр хүдэлгэхэ хэрэгтэ анхаралаа багаар хандуулна гэшэ элирүүлэгдээб.

Мэндэ иишэ хүреод ошоходоо, мэргэжэлтые эльгээхэб, калорифернай хүдэлжэ эхилхэ. Ехээр бү яарагты,— гээд бусаа бэлэй.

Тэрэ гэhээр аяар 10 үдэр үнгэршөө. Коммунист, харюусалгата тушаалтай, нүхэр Филиппов байрын богоhо алхажа гараhаар, хэлэhэн үгэеэ мартажархидаг байгаа гээшэ гү?

Ахалагша хонишод Пунцык Жамбалов, Цырен-Базар Генинов, Доржо Жамбалов, Любовь Ешеева гэгшэдэй отаранuудта абтаhан хурьгад гарза хоролтогүй түлжүүлэгдэнэ.

Ажахын хонишод бүхы бэрхэшээлнүүдые гаталан, хурьгадаа гарзалуулангүйгөөр түлжүүлхын түлөө эрмэлзэн хүдэлжэ байна. Зүгөөр тэдэниие ажаhуудалай, соёлой, худалдаа наймаанай талаар хангаха хэрэг hайнаар табигданхай гэхын аргагүй.

Жэшээ болгон иимэ ушар дурдая. Ажахын холо, ойрын отара, гүүртэнүүдэй хонишод, малшадай захиhан олон тоото газетэ, журналнуудынь саг дарыдаа зэадтээ хүргэгдэнэ гээшэ асарагдана. Отделениин зооветеринарна мэргэжэлтэд, бригадир Б. Батуев гэгшэд үдэр бүхэндэ отара, гүүртэнүүдээрээ автомашинануудта hуугаад ябажал байдаг. Теэд малшадайнгаа газетэ, журналнуудые абаашажа үгэхэ, тэдэнээ баясуулха тухай hанаагаа табидаггүй юм аабы гэхээр.

Соёлой хүдэлмэрилэгшэд баhал холын малшадта үсөөн ошоно, hонирхолтой хөөрэлдөө, концерт эмхидхэнэгүй.

Эдэ дутуу дунданuудые усадхаха, түл абажа сүлөө тухагүй хүдэлжэ байhан хонишодтоо бүхы шухала анхарал хандуулха, хэрэгтэй юумээр гүйсэд хангаха тушаа совхозой дирекци, партком, профсоюзай комитет тодорхой хэмжээ абаха зэргэтэй.

Р. ЦЫРЕНЖАПОВ,
хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой хүдэлмэрилэгшэ;
Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

Хориин район.

БАРИЛГАШАДАЙ ЖЭГДЭ АЖАЛ

ЧАРДЖОУ. Эндэхи химическэ заводто сернэ кислота үйлэдбэрилгын комплекс ашаглалгада оруулагданхай. Жэлдээ 500 мянган тонно продукци үгэхэ ёhотой тус заводой проектнэ хүсэндөө хүргэгдэхэдэ, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые үйлэдбэрилгэдэ хэрэглэгдэдэг түүхэй эд хоёр дахин ехээр гаргагдадаг болохо. Химическэ индустриин энэ ехэ предприяти республикын хүдөө ажахые үтэгжүүлгээр сүм хангаха юм.

Арадай ... объектын ... барилгаш... вагай, Но... ной бусад ... гагшад хү... тивууд хү... ниие ашаг... дэг байhа...

ёлшод—хүдөөгэй ажалшадта

...ЛЛЕКТИВЭЙ ...АЛ, ХЭРЭГҮҮД

...дүүргээгүй ушар бии. Энэ юун дээрэhээ болооб гэхэдэ, районоймнай олонхи клубууд, соёлой байшангууд зунай хоёр, гурбан hара соо заhабаридa орохон байна. Илангаяа Үлэгшэнэй, Утаатын, Енгорбойн, Хамниин соёлой байшангууд, клубууд ута унжагай заhабаритай hэн. Гэбэшье киносетиин дирекци түсэбэй дүүргэгдэхэ хэрэгтэ нүлөөтэй хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулгануудые абаhан юм. Тэрэнэй ашаар 17 кино-түхеэрэлгэмнай бүхыдөө табан жэлэйнгээ түсэбүүдые урагшатайгаар бэелүүлжэ гараа hэн. Тиихэдэ киносетиин коллектив бүхы дүнгүүдээр түсэбүүдээ дүүргэhэндэ тоологдоо. 1985 оноймнай түсэб декабриин 5-да, харин бүхыдөө табан жэлэймнай түсэб декабриин 10-да бэелүүлэгдэhэн юм.

1983 оной эхеэр Закаменск хотодо 400 хүнэй hууритай «Горняк» гэжэ кинотеатр ашаглагдажа эхилhэн юм. Тэрэнэй коллектив районой түб хотын ажалшадые киногоор хангаха ажалаа нарижуулан hайжаруулхые саг үргэлжэ оролдон ажаллана. 1984 оной декабриин 30-hаа 1985 оной январиин 10 болотор «Горняк» кинотеатрта, мүн районой томо кино-түхеэрэлгэнүүдээр кинофестиваль үнгэргэгдөө hэн. Гадна Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаhан hонирхолтой хэмжээ ябуулгануудые манай киношод эмхидхээ бэлэй. Жэшээлхэдэ, үнгэрhэн дайнай геройнууд тухай hургуулинуудай hурагшадай хабаадалгатай аман үгын журналнууд, үхибүүдэй киногой Бүхэсоюзна долоон хоног гэхэ мэтэнүүдые эндэ дурдалтай. «Горняк» кинотеатрта, мүн бусадшье томо кино-түхеэрэлгэнүүдээр «Партиин түсэбүүд — арадай түсэбүүд», «Эдеэ хоолой программа бүгэдэ арадай хэрэг» гэhэн кинолекторинууд эмхидхэгдэнхэй. Тэрэшэлэн «Эрхэтэн, общество, хуули», «Эдиршүүл болон хуули» гэhэн хуули тухай, мүн элүүр энхын, архидалгада эсэргүү темэнүүдээр кинолекторинууд олоной хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэнэ. Архидалгада эсэргүү темээр баримтата фильмүүдые харуулхын урда тээ районой түбэй больницын врачнууд, невропатолог-нарколог Г. Г. Жалсараев, венерологическа диспансерэй ахамад врач А. В. Сулима, травматолог-хирург В. Н. Горковенко, хүүгэдэй врач А. Д. Лосева гэгшэд лекцинүүдые уншадаг, хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэдэг.

Һүүлэй үедэ хуушарhан кино-түхеэрэлгэнүүднай олоор шэнэлэгдээ. Жэшээлхэдэ, Цахир, Ехэ-Цахир, Хамни, Далахай, Бүргэ, Сагаан Морин нютагуудай клубууд болон соёлой байшангуудай аппаратуранууд шэнэлэгдээ.

Районойнгоо хүн зондо шэнэ hонин фильмүүдые харуулжа, олон жэлдэ урагшатайгаар ажаллажа ябадаг нүхэд манай дунда олон. Тэдэнэй 14-ниинь «Горняк» кинотеатрта, 30-ниинь хүдөө нютагуудай кино-түхеэрэлгэнүүдтэ ажаллана. 12 киномеханигнай коммунис ажалай ударник солотой. 9 нүхэд СССР-эй Кинематографиин отличник, хоёр хүн Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдтэй. Тиихэдэ долоон нүхэднай СССР-эй болон РСФСР-эй Госкиногой Хүндэлэлэй грамотануудаар, табан хүн Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагданхай.

Киномеханигуудай бэлэдхэл hайнтай кадрнуудаар дуталдахагүйн тула киносетиин дирекци саг үргэлжэ анхаралаа хандуулжа байдаг гээшэ. Һургуулияа дүүргэhэн, саашадаа киногой ажалда ябаха дуратай залуушуулые тусхай hуралсалда эльгээдэг байнабди. Жэл ерэхэ бүри кинотехническэ түхеэрэлгэнүүд нарижуулагдан орёо болгогдожо байдаг юм. Тиимэhээ дунда шатын болон дээдэ эрдэмтэй мэргэжэлтэд хэрэгтэй болодог. Үнгэрhэн жэлдэ Эрхүү хотын кинотехникумдэ, Улаан-Үдын техническэ мэргэжэл олгодог училищида хоёр хоёр хүниие hургахаар эльгээгээ hэмди.

Манай ажалай зарим тэды амжалтануудай хажуугаар дутуу дунда зүйлнүүд үшөөл ушардаг байна. Зарим киномеханигуудна hанаhанда хүрэмөөр ажалланагүй. Тиимэhээ хэдэ хэдэн кино-түхеэрэлгэнүүдтэ кино харуулалгын шанар муу. Тиигээдшье киномеханигуудай уридшалан табигдаhан графигаа баримталдаггүй ушар үзэгдэнэ. Эдэ бүгэдэ Г. Боржоновто (Хуртага), Л. Самбиевада (Михайловка), Р. Доржиевада (Далахай), В. Баировта (Үлэнтэ) сэхэ хабаатай.

КПСС-эй XXVII съездые ажалай амжалтануудаар угтахын тула манай коллектив байгша оной түрүүшын кварталай хоёр hарын түсэб бүхы дээрэнь дүүргэхэ гэhэн зорилго урдаа табинхай.

Б. ДОРЖИЕВ,
Захааминай киносетиин директор, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ.

САГАЙ ЭРИЛТЫН ЁҺООР

Арадай хиналтын комитедүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй республиканска суглаан hая болобо. Буряадай АССР-эй арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр **И. М. Пытин** оролто үгэ хэлэхэдээ, хиналтын органуудай хүдэлмэриин онол аргые нарижуулан hайжаруулха асуудал дээрэ тогтобо.

Республикын арадай хиналтын органуудай 1985 оной хүдэлмэриин дүнгүүд болон предприяти ба эмхи зургаануудай хүдэлмэрие хинан шалгалгые шангадхаха талаар зорилгонууд тухай асуудалаар элидхэл Буряадай АССР-эй КНК-гай түрүүлэгшын орлогшо А. Х. Насыров хэhэн байна.

КНК-гай эмхидхэлэй таhагые даагша А. А. Мурашевой элидхэл соо СССР-эй болон РСФСР-эй арадай хиналтын комитедүүдэй эрилтэнүүдэй үндэhөөр бүлэгүүд болон постнуудай ажал ябуулгые эдэбхижүүлхэ талаар комитедүүдэй эмхидхэхы хүдэлмэриие шангадхаха тухай хэлэгдээ.

Республиканска арадай хиналтын комитедэй hалбари hалбариин таhагуудые даагшанар агропромышленна комплексдо, транспорт болон хэлхээ холбоондо, хүн зоной хэрэглэмжэнүүдые хангалгын албанда парти, правительствын директивэнүүдэй дүүргэлтые хинан шалгалгын шангадхагдаhан тухай мэдээсэл хээ.

Суглаанда хабаадагшад республикын КНК-гай методическа кабинедэй хүдэлмэритэй, штатнабэшэ эдэбхитэдэй ба хинагшадай hуралсалые эмхидхэхэ тухай асуудалнуудтай танилсаhан байха юм.

В. ТОКТОХОЕВА,
манай корр.

Засагай дээдын зургаануудта

УЛААН ТУГ, МҮНГЭН ШАН

Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй hургуулиин реформын гол шэглэлнүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхын ба юрэнхы эрдэмэй hургуулинуудые 1985—1986 онуудай hуралсалай шэнэ жэлдэ hайнаар бэлдэхын түлөө социалис мүрысөөн дэлгэрhэн юм. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, республикын Профсоюзуудай совет hаяхан социалис мүрысөөнэй дүн гаргаба.

Энэ социалис мүрысөөндэ **Загарайн район** илаhанда тоологдожо, нэгэдэхи hуури эзэлээд. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй, Профсоюзуудай советэй дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаба. Мүн hуралсалай хэрэгсэлнүүдые худалдажа абахаар 3000 түхэриг мүнгэн энэ районд угтэхэ.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй ба Профсоюзуудай советэй Хүндэлэлэй грамота ба hуралсалай хэрэгсэлнүүдые худалдажа абахаар 2000 түхэриг мүнгэн **Хоринн районд** (хоёрдохи hуури эзэлhэн) барюулагдаха болоо.

Гурбадахи hуури эзэлhэн **Октябрьска район** (Улаан-Үдэ) Министрнүүдэй Советэй ба Профсоюзуудай советэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба. Тиихэдэ hуралсалай хэрэгсэлнүүдые худалдажа абахаар 1000 түхэриг мүнгэн энэ районд угтэхэ юм.

Һургуулиин реформые бэелүүлхэ, 1985—1986 онуудай hуралсалай жэлдэ бэлдэхэ талаар социалис мүрысөөн Бэшүүрэй, Прибайкалиин районуудта, Северобайкальск городто hайнаар эмхидхэгдээ гэжэ тус тогтоол соо хэлэгдэнэ. Энэ талаар Сэлэнгын, Хяагтын, Баунтын районуудта дутагдалтай байгаа гэжэ арадай депутадуудай районно Советүүдэй, арадай гэгээрэлэй тэндэхи таhагуудай анхаралые хандуулха гэжэ мүн заагдана.

СИБИРЬ ТУХАЙ ДУУНУУД

«Сибириин дайдаар дуун зэдэлнэ» гэhэн суглуулбари Москвагай «Советский композитор» гэжэ хэблэлээр hаяхан бэрлагдаба. Совет композиторнуудай олондо мэдээжэ дуунууд тэрээн соо оруулагданхай.

Н. Морозовой үгэ дээрэ В. Шаинскиин «Хаана нэгэ тээ тэрэнги сэсэглэнэ», Н. Добронравов А. Пахмутова хоёрой «Поездын ябатар 5 минута үлөө» гэhэн дуунууд, Байгал-Амарай түмэр зам тухай дуунуудай аялгаар А. Тупицынай бэшэhэн «БАМ» гэжэ марш, хизааргүй Сибирьтэ, ехэ барилганuудта, ажалшадта зорюулагдаhан бусад дуунууд суглуулбари соо бүридхэгдөө. Уран hайханай коллективүүдтэ энэ туhатай байха.

Н. КОСЕНКОВА.

ХАМТЫН ШАЛГАЛТЫН ДҮНГҮҮДЭЭР

Бензин, түлишэ, тоhодолгын материалнуудые алмажа, гамтайгаар хэрэглэдэг болохо талаар hүүлэй жэлнүүдтэ республика доторнай бага бэшэ ажал хэгдэнэ.

Гэхэ зуура, арадай хиналтын органуудтай хэдэн предприяти, колхоз болон совхозуудта, министерство болон албан зургаануудта хэгдэhэн шалгалта «Арадай ажахынуудта автотранспортна хэрэгсэлнүүдые хэрэглэлгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ, автомобильна транспортаар ашаа зөөлгэдэ гаргаша ехэ болголготой тэмсэлые шангадхаха ба түлишэ, тоhодолгын материалнуудые хадагалалгые хангаха талаар парти болон правительствын шиидхэбэринүүдэй үндэhөөр ёhотой хэмжээнүүдэй абтаагүйе гэршэлбэ. Бензин хайра гамгүйгөөр хэрэглэхэ, түлишэ тоhодолгын материалнуудые иишэ тиишэнь үрихэ, үлүүсэ ехээр галдаха баримтанууд үзэгдэhөөр. Тоо бүридхэлэй хүдэлмэри hула, автомобильна түлишэ хэмhээ ехээр гаргашалагдана. Жэшээлхэдэ, Түнхэнэй районой «Восточные Саяны» колхоздо нэгэ трактор тарилга хураалгын хүдэлмэриин үедэ халаан соогоо 8,5 килограмм дизельнэ түлишэ гаргашалха байгаа hаа, тэрэнь 9,3 килограммда хүрөө. Энэл ажахыда 4450 литр бензин хажуу тээшэнь гаргашалагдаа. Хэжэнгын районой РАПО-гой системэhээ фондынь 30,9 тонно бензин гадуур эмхинүүдтэ худалдагдаhан байна. Тиихэдэнь Загарайн ой модоной ажахы 8 тонно бензин ондоо тээhээ оруулhан байба.

Захааминай, Яруунын, Хэжэнгын ба Мухар-Шэбэрэй районуудта нефтепродуктнуудые хэмжэхэ хэрэг хангалтагүй байдалтай. Эдэ районуудай зарим колхоз, совхозуудай нефтескладуудынь муу түхеэрэлгэтэй, хэмжэхэ, хинаха приборнуудшье байхагүй, түлишэ хэхэдээ, хии тала руу гоожуулна, үгышье hаа, элдэб хүнэгүүдые хэрэглэнэ.

«Бурятавтотранс» нэгэдэлэй, «Бурятцелинстрой» трестын, «Главбурятстрой», Агропромой зарим предприятинуудта шэрэдэг ашаагаа үлүү гараса нэмэжэ бэшэхэ ушар дайралдана. Зөөгдэhэн бараанай транспортна дансые тодо бэшээр тэмдэглэhэнhээ, хиналтын hулаhаа, эбдэрхэй спидометртэй автомобиль ашаглалгаhаа уламжалан, бензин үлүү ехээр гаргашалагдана. ГАИ-гай органууд гансахан 1985 ондо заhагдаагүй спидометртэй 6385 автомобиль бариhан байха юм. Жолоошод ашаагаа хииhээ абажа нэмээнэ, тиин ехэ бензин гаргашалагдана, дүүрэн салингыньшье түлэгдэнэ. Жэшээнь, «Бурятавтотранс» нэгэдэлэй 2-дохи ГАП-ай болон «Буратсельхозхимия» нэгэдэлэй автобазын жолоошод Улаан-Үдын сабхи оёдог фабрикын ашаа шэрэхэдээ, үлүү шэгнүүр харуулжа, 6000 гаран литр бензин гаргашалба.

Тоо бүридхэлэй гуримшуулагдаагүй ушарhаа, бензин, бусад нефтепродуктнуудай гаргашын ба хадагалалгын хиналтагүй байлгаhаа, предприяти, министерство болон албан зургаануудай нефтепродуктнуудые гамтайгаар хэрэглэхэ талаар ёhотой хэмжээ абадаггүйhөө боложо, бензин хажуу тээшэнь гаргашалха, хулууха арга нүхэсэлнүүд бии болоно бшуу. СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указай үндэhөөр, хуули бусаар гүрэнэй болон ниитын бензин үгэhэн гү, али абаhан хүн 20-hоо 100 түхэриг хүрэтэр ялада унаха ёhотой. Милициин гү, али Госкомнефтепродуктнуудай АЗС-эй хүдэлмэрилэгшэдэй табиhан протоколой ёhоор яла тохогдодог юм.

Гүрэнэй хямда сэнтэй бензин гү, али талон худалдажа абаhан хубиин машинатанhаа хуулиин ёhоор асуугдаха зэргэтэй. «Буркоопсоюзай» барилгын управлениин прораб Коневин, Улаан-Үдын плодоовощторгын баазын хүдэлмэрилэгшэ Мухин, бусад (тэдэнэй дунда хүтэлбэрилхы тушаалтадшье үсөөн бэшэ) гүрэнэй бензиние үлүү хаража үриhэн байна бшуу.

Гүрэнэй транспортые жолоододог аад, хубиин машинатай хүнүүдтэ бензинээ худалдадаг, үмсынгөөшье машинада хэдэг хүнүүд баригдаа hэн. Энэ талаар «Бурятавтотранс» нэгэдэлэй предприятинуудай жолоошод оло дахин баригдажа, яла түлэhэн байха юм.

Автозаправкын станцинуудай хүдэлмэрилэгшэд Указые бэелүүлхэ сэхэ үүргэтэй хадаа заагдаhан гуримуудые эрхэ бэшэ, баримталха, өөhэдөө эбдэхэ ёhогүй гэжэ hанахаар юм. Гэбэшье, үнэн дээрээ элдэб ушар тохёолдодог байна. Тэдэнэр бензин талын зондо үгэнэ, зарим ушарта бензин зорюута дутуу эюулдэг байна. Хэлээшээ ба римталхын тула хэдэн жэшээ дурдалтай. Хурамхаанай АЗС-эй ахамад оператор Олмоева, Хэжэнгын Нимаева гэгшэд хуулита бэшээр бензин үриhэнэйнгөө түлөө захиргаанайнгаа урда харюусаа.

Бензин хуули бусаар гаргашалалгые болюулхын тула хэмжээнүүдэй хэды абтабашье, энэ тэмсэл үшөөл эдэбхитэйгээр ба шууд сэхээр ябуулагданагүй гэхэ хэрэгтэй. Улаан-Үдэ хотын заправочна станцинуудаар тусхай рейд эмхидхэгдээ hэн. Гурбахан үдэрэй турша соо гүрэнэй транспортын 234 жолоошон ондоо эмхи зургаануудай талонуудаар 11 тонно бензин хэхэ гэжэ байhанаа баригдаа. Имэрхүү гурим эбдэлгэтэй хиналтын органууд, илангаяа БХСС болон ГАИ, «Госкомнефтепродуктын» хүдэлмэрилэгшэд эрид шууд тэмсэхэ ёhотой. Энэ хэрэгтэ арадай дружинанууд, хинагшад, ажалша коллективүүдэй болон ниитын түлөөлэгшэд гүйсэд хабаадуулагданагүй. Нютагай Советүүдэй гүйсэдкомуудшье тэмсэлээ hулаар ябуулна.

Министерствэнүүд болон албан зургаанууд нефтепродуктаяа даалгаhан хүнүүдтээ эрилтэ багаар табина, гаргашалhанайнь зэргээр харюусуулнагүй.

Прокуратурын ба арадай хиналтын комитедэй органууд шалгалтынгаа дүнгүүдээр харюусалгата нюурнуудhаа хуулиин ёhоор асууха, материална гаргашыень тэхэрюулүүлхэ тухай хэмжээнүүдые хараалаа.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй 1983 оной августын 23-най Указай дүүргэлтын ябасые хаража үзөөд, министерство ба албан зургаануудые, арадай депутадуудай Советүүдэй гүйсэдкомуудые нефтепродуктнуудые хадагалха, алмаха ба гамтайгаар хэрэглэхэ гэжэ уялгалба.

М. ГЕРШЕВИЧ,
Буряадай АССР-эй прокуратурын юрэнхы хиналтын таhагай начальник.

Японии ниислэлэй эхэнэрнүүд Ажалай министерствын байшангай урда болоhон демонстрацида хабаадалсаа. ТАСС-ай фотохроника.

Ашаг үрэтэ ажалай, элүүр энхэ байдалай түлөө

...МАГАЙ ХАБААДАЛГАТАЙГААР

...цинууд, эмхи зургаанууд, «Бестужевский» совхозой хүдэлмэришэдэй дунда архидалгатай эрид шууд тэмсэнэ. Ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэдhөө бүридэhэн арадай дружина үдэр бүри дежурладаг болонхой. Дружинын гэшүүд эмхи гурим, журам заршам нарииаар сахиха ябадалые шалгахаhаа гадна архидадаг хүнүүдэй гэртэнь ошожо, ойлгуулгамжын хүдэлмэри ябуулна. «Ашаг үрэтэ ажалай, элүүр энхэ байдалай түлөө» гэhэн уряа доро тус Советтэ бүхы хүдэлмэреэ ябуулдаг болоhониинь hайшаалтай. Тиихэдэ соёлой хүдэлмэри эдэбхижүүлхэ хүсэлтэйгээр соёлой-спортивна комплекс байгуулагданхай. Сельскэ Советэй газар дээрэхи организацинууд ба эмхи зургаанууд соёлой, спортивна хүдэлмэри hайнаар ябуулжа шадабал, сельскэ Советэй гүйсэдкомой тусхай кубогта хүртэхэ юм. Архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэлдэ ДЭУ-гэй харгын мастернууд А. И. Ядрихинский, А. М. Тимофеев, нютагай врач В. И. Баинов, бусад эдэбхитэйгээр хабаадана. Үнгэрэгшэ жэлэй 7 hарын туршада хамта дээрээ 70 гаран хүн архи уугаад ябаhанайнгаа түлөө 50—50 түхэриг яла түлэhэн, тиихэдэ тэдэнэр Советэй гүйсэдкомой дэргэдэхи архидалгатай тэмсэдэг комиссиин урда харюу үгэхэ баатай болоhон байна. Юрэнхыдөө архи уудаг хүнүүдтэй тусхай хүдэлмэри эндэ ябуулагдана гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Жэшээнүүд үшөөл бии. Гусиноозерско ГРЭС-эй барилгын нэгэ участогта архидалгатай тэмсэдэг комиссие Людмила Ивановна Таборова хүтэлбэрилдэг юм. Тус комисси архидалгатай тэмсэхэдээ коллективэйнгээ хүсые шадамараар хэрэглэнэ. Архида дуратайшуулай заhаралгадань hурган хүмүүжүүлэгшэд туhална. Архидалгатай тэмсэдэг комиссиин гэшүүд хүдэлмэришэдэй гэртэнь ошожо хөөрэлдэнэ, hуудал байдалаарнь hонирхоно. Тэдэнэр салин хүлhэ абаhан үдэр рейднүүдые үнгэргэжэ, архи ууршадые тэрэ дорон элирүүлнэ.

Архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэдэг бүлгэмэй эхин организаци эндэ hаяхан эмхидхэгдэбэ. Коммунистнууд, комсомолшууд, мастернууд, бригадирнууд, жиирэй хүдэлмэришэд бүлгэмэй гэшүүд болоно. Эдэ болон бусад хэмжээнүүдые абаhанай ашаар тус участогай 100 гаран хүнhөө бүридэhэн коллектив архидаха ябадалые эрид хороожо, үйлэдбэри дээрээ бага бэшэ амжалтануудые түйлажа байнхай.

Сэлэн-Дүүмын заhабарилгын механическа заводто hогтуугаар ябаhан хүдэлмэришэн бүхэн комиссиин заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ, харюусалгада хабаадуулагдана. Харуулан ойлгуулгын хэрэгсэлнүүд ажалай журам эбдэгшэдтэй тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хэрэглэгдэнэ. Ажалай журам эбдэгшэд «Сахилгаан» ба «Дайшалхы хуудаhанда» бэшэгдээд, олоной газарта харуулагдана. Тус заводой партийна, комсомолой, профсоюзай организацинууд, ниитын эмхинүүд бүхы ажал ябуулгаяа хамтаруулан, архидалгатай урагшатайгаар тэмсэнэ.

Гэхэтэй хамта архидалгатай тэмсэл район дотор ёhотой hайнаар ябуулагдана гэхын аргагүй байна. Үнгэрэгшэ, 1985 ондо аяар 3596 хүн hогтуугаар ябаhанайнгаа түлөө дотоодын хэрэгүүдэй таhагта асарагдажа, яла түлэхэ болоhон, 1500 хүн тэлэрүүлгын газарта оруулагдаhан байна.

Харгын дүрим эбдэхэ ушарнууд нилээд олон. Үнгэрэгшэ жэлэй июниин 1-hээ хойшо 224 хүн hогтуугаар автомашина жолоодожо ябатараа баригдаа. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшын орлогшо С. Ш. Очиров, Шасарганын совхозой директорэй орлогшо И. И. Котов гэгшэд тэрэ тоодо ороно.

«Гусиноозерская» шахтын 152 хүдэлмэришэн үнгэрэгшэ жэлдэ тэлэрүүлгын газарта ороhон юм. Зүгөөр тэдэнэй хахадынь лэ коллективтээ зүбшэн хэлсэгдэhэн гэжэ тодорхойлогдобо. Шахтын 17 хүдэлмэришэн наркологическа кабинедтэ аргалуулхаяа эльгээгдэhэн байгаа. Тээд тэдэнэй 7-ниинь архиhаа аргалуулжа эхилээ. Эндэхи партийна организаци, цехүүдэй начальнигууд архиншадта шанга эрилтэ табинагүй, коллектив соогоо хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үшөөл hулаар ябуулна, хүдэлмэришэдэйнгээ сүлөө сагые hайнаар эмхидхэхэ хэрэгтэ горитой анхарал хандуулнагүй гэжэ эдэ баримтанууд гэршэлнэ.

«Главбурятстройн» 163-дахи ПМК-гай коллективтэ 10 хүн архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэдэг бүлгэмэй гэшүүн болонхой. Тээд архидалгаhаа боложо журам эбдэнэ, барилгын түсэб дүүргэгдэнэгүй. Жэшээлхэдэ, 1985 оной барилгын түсэб дүүргэлтэ оройдоо 75 процентдэ хүргэгдөө.

Ниитын журам эбдэдэг коммунистнуудшье бии. Тэдэндэ шанга хэмжээнүүд абтана. Жэшээлхэдэ, районой ахамад ветврач М. Ф. Островский архи ууhанайнгаа түлөө партиин зэргэhээ гаргагдажа, ажалhаа сүлөөлэгдөө. Тэрэшэлэн «Химнын» совхозой директор П. Ш. Базаржапов, 697-дохи ПМК-гай начальник А. М. Дубинин гэгшэд мүн лэ энэл шалтаганаар тушаалhаа сүлөөлэгдэhэн байна. Гэбэшье архидалга ба алкоголизмтай Сэлэнгын районд ябуулдаг тэмсэл үшөөл hанаhанда хүрэнэгүй гээд эдэ баримтанууд гэршэлнэ бшуу.

«Архидалга болон алкоголизмые зайсуулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые дүүргэхэ талаар партиин Новгородско обкомой ябуулдаг хүдэлмэри тухай» КПСС-эй ЦК-гай hаяхан баталан абаhан тогтоол дотор **«Архидалгагүй байдал ажабайдалай эрилтэ болгон баталха талаар хүмүүжүүлгын хүдэлмэри муугаар ябуулагдана, энэ хэрэгтэ улад зоной элдэб янзын бүлэгүүдтэй, мүн архи уудаг гэжэ тодорhон хүнүүдтэй тааруу зохистой хүдэлмэри ябуулагданагүй»** гэжэ заагдаhан байна. Имэ дутагдалнууд тус районд бии гэжэ шалгалта харуулба.

Ушар имэhээ архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэлдэ олониитын хүсые гүйсэдөөр хэрэглэжэ, архида дуратай хүдэлмэришэн, хүн бүхэнтэй хүмүүжүүлгын энэ хүдэлмэреэ улам үргэн дэлисэтэйгээр ябуулха, ажалша коллективүүдэй хүсэндэ түшэглэхэ, соёлой ба спортивна хүдэлмэри hэргээхэ, тиигэжэ журам заршам ба гурим хаа хаанагүй hайжаруулан, үйлэдбэриин ашаг үрые саашадань дээшэлүүлхэ зорилго мүнөө табигдаад байна гэжэ үшөө дахин онсолое.

В. САЖИН,
арадай хиналтын Гусиноозерско городской комитедэй инспектор;
Н. ТАРАТИНА,
архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэдэг бүлгэмэй районно организациин инспектор;
С. АЮШЕЕВ,
Сэлэнгын районой «Улаан Сэлэнгэ» газетын хүдэлмэрилэгшэ;
С. ОЧИРОВ,
манай корр.

ТАСС ХИЛЫН САААНАҺАА

ООН-ой ТУСХАЙ КОМИТЕДЭЙ СЕССИ

НЬЮ-ЙОРК. Буу зэбсэгүүдые замбуулинай дайдада гаргуулангүй, уласхоорондын эб найрамдалта харилсаае хүгжөөhэнэй ашаар лэ замби түбидэ хүн түрэлтэнэй амгалан тайбан түсэбүүдые бэелүүлжэ болоно гэжэ замбуулинай дайдые амгалан зорилготойгоор хэрэглэхэ талаар ООН-ой эрдэм-техникын тусхай комитедэй сесси дээрэ эхилhэн юрэнхы хөөрэлдөөнүүд элирхэйлэн гэршэлнэ.

Замбуулинай дайда имагтал амгалан тайбан зорилготойгоор, бүгэдэ ниитын аша туhада хэрэглэгдэхэ ёhотой гэжэ Вьетнамай түлөөлэгшэ Труонг Триеу Дуонг түрүүлэн үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. «Стратегическэ оборонно үүсхэл» гэдэгтэй зохилдуулан, замбуулинай дайдада зэбсэг хэрэгсэлнүүдые гаргаха гэhэн hанаашалгануудай хүн түрэлтэндэ айхабтар ехэ аюул тохёолдуулжа байhаниинь халагламаар.

Хүнэй хүсэ шадал, ухаан бодол захагүй замби түбиие амгалан тайбан зорилготойгоор хэрэглэлгэдэ зорюулагдаха ёhотой гэжэ С. Гжендзельский (Польшо) мэдүүлбэ. Замбуулин тээшэ зам имагтал эб найрамдалай аша туhада, хүн түрэлтэнэй аша туhада нээгдэхэ ёhотой гэжэ Р. Кнут (ГДР) тэмдэглээ. Замби түбиндэхи уласхоорондын харилсаанай амжалта нэн түрүүн бүхы гүрэнүүдэй зүгhөө гаргагдаhан hайн hайхан хүсэл эрмэлзэлhээ дулдыдаха байна.

Замбуулинай дайдые шэнжэлхэ ба ашаглаха, энэ талаар СССР-эй уласхоорондын харилсаае гүнзэгырүүлхэ хэрэгтэ СССР-тэ бэелүүлэгдэжэ байhан үргэн ехэ программа тухай Совет делегациие толгойлогшо, академик О. Г. Газенкын хэhэн мэдээсэлые сессидэ хабаадагшад ехэ hонирхолтойгоор угтаба. Замбуулинай дайдые имагтал амгалан тайбан байдалай аша туhада хэрэглэхэ гээшэ тон шухала удха шанартай байhыень hүүлэй жэлнүүд эли бодоор харуулба. Замби түбидэ буу зэбсэгүүдые нэбтэрүүлхэ ябадалые Советскэ Союз эрид буруушаана. Замбуулинай дайдые амгалан тайбан зорилготойгоор хэрэглэхэ талаар шэглүүлэгдэhэн тодорхой хэмжэнүүд тухай СССР-эй дурадхалнууд ООН-ой зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаhан байгаа.

ҺУНГАЛТЫН ДҮНГҮҮД

ДАМАСК. Сириин радиогой мэдээсэлэнэй ёhоор, САР-ай хуули гаргадаг дээдын зургаанай Арадай Советэй hунгалтын дүнгүүд тухай эндэ соносхогдобо. 3068 кандидадhаа бүгэдэ ниитын сэхэ ба нюуса hунгалтаар 195 депутат удаадахи дүрбэн жэлдэ hунгагдаа.

Ороной хуули гаргадаг дээдын зургаанай hунгалта хүн зоной политическэ эдэбхи үүсхэлые, ухаан бодолые, уласхоорондын оршом соо империализмда эсэргүүгээр Сириин бэелүүлжэ байдаг хараа шугамые, Сириин общеcтвын социалис хубилалтануудай политикые бүгэдэ арадай дэмжэжэ байhые элирхэйлэн харуулба гэжэ САР-ай дотоодын хэрэгүүдэй министр Мухаммед Габбаш Сириин ниислэл хотодо болоhон пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

ХАРЮУГАЙ БЭШЭГ БАРЮУЛАЛГЫН ЁҺОЛОЛ

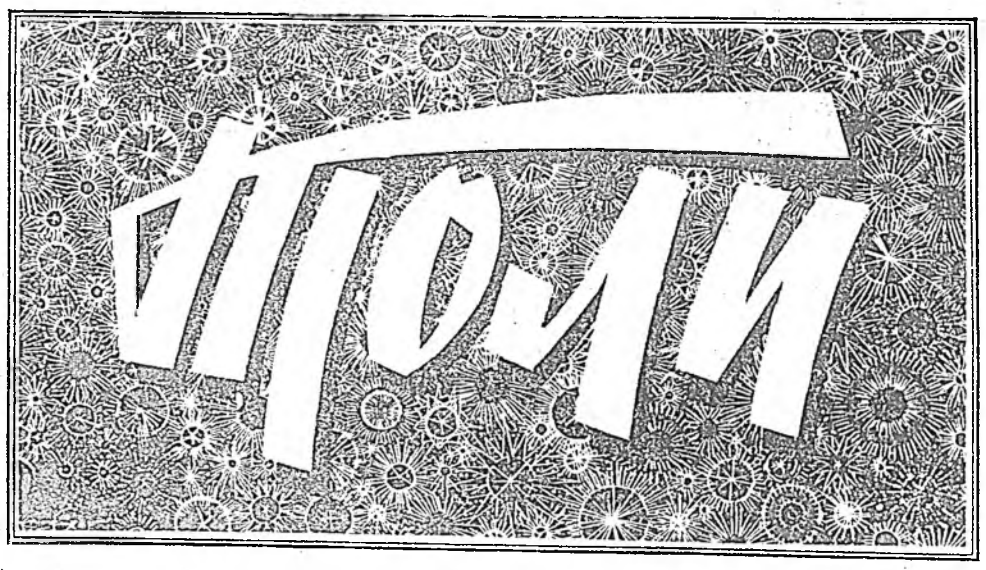
ТОКИО. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай hүүл багта американ атомна бомбодолгодо ороhон Японой энэ хоёр хотын мэрнүүдтэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачёвой эльгээhэн харюугай бэшэгые барюулалгын ёhолол Нагасаки болон Хиросима хотонуудта болобо.

Нагасаки хотын мэр Хитоси Мотосима энэ баяр ёhолол дээрэ үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлбэ: М. С. Горбачёвой эльгээhэн бэшэгэй удха атомна бомбодолгын уршаг түбэгүүдые өөhэд дээрээ үзэhэн манай хотын хүн зоной эгээл нангин hайхан сэдьхэлэй хүсэл эрмэлзэлгэнүүдтэ харюусана. Совет эб найрамдалта үүсхэлнүүд, тусхайлбал, 2000 он хүрэтэр ядерна буу зэбсэгүүдые усадхан үгы хэхэ зорилготой бүтэмжэтэй hайн бодото алхамуудые бэелүүлхээр Советскэ Союзай бэлэн байhаниинь харюугай бэшэг соо элеэр харуулагдаба гэжэ тэмдэглэхые хүсэнэб. Энэнь тэрэнэй гол удха болоно.

Ядерна буу зэбсэгүүдые хорихо, нэн түрүүн ядерна тэhэлэлгэнүүдые нэгэ талаhаа болюулха тушаа Советскэ Союзай хэhэн тодорхой алхамуудые бидэ үндэрөөр сэгнэнэбди гэжэ Х. Мотосима хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ. Ядерна буу зэбсэгтэй оронууд соохоо түрүүлэн СССР ядерна туршалгануудые зогсоохые соносхоhыень үнэн зүрхэнhөө hайшаанабди.

Хиросима хотын мэр Такэси Араки энэ бэшэгые абахадаа, иигэжэ хэлэбэ: Атомна бомбодолгоhоо хохидогшодой хүшөө дээрэ бэшэгдэhэн «Амгалан нойрсогты, алдуу эндүү дабтагдаха ёhогүй» гэhэн үгэнүүдэй М. С. Горбачёвой харюу соо тэмдэглэhэн ушар манай hанал бодолые, гүнзэгы сэдьхэлэй мэдэрэлые ойлгожо байhыень, мүн ядерна буу зэбсэгhээ дэлхэйе аршалан абархые совет арадай халуунаар хүсэжэ байhые элирхэйлэн харуулна. Энэ хүсэл эрмэлзэлынь хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэлые ехээр хүдэлгэнэ. Энэ талаар Советскэ Союз эдэбхитэй алхамуудые хэжэ байнхай. Имагтал августын 6-да, манай хотын атомна бомбодолгодо дайрагдаhан үдэр, ядерна тэhэлэлгэнүүдые зогсоохо тухай СССР-эй соносхоhые бидэ, Хиросимада ажаhуугшад, hайн hананабди. Энэ шухала алхамые Хиросимын хүн зон үндэрөөр сэгнэнэ.

Атомна бомбодолгоhоо хохидогшодой эмхинүүдэй Японой конфедерациин түрүүлэгшэ Сэндзи Ямагути, энэ конфедерациин түрүүлэгшэнэрэй нэгэн Сакаэ Ито Нагасаки болон Хиросима хотонуудта ажаhуудаг бүхы хүнүүдэй үмэнэhөө харюугай бэшэг эльгээhэнэйнь түлөө совет хүтэлбэрилэгшэдэ гүнзэгы сэдьхэлhээ баяр баясхалан хүргэбэ. Шэнэ совет эб найрамдалта үүсхэлнүүдтэл адли, харюугай бэшэг ядерна дайнай аюулhаа хүн түрэлтэниие аршалан абархын тула Советскэ Союзай гансал үгэ хүүрэерээ бэшэ, харин бодото хэрэгүүдээрээ оролдожо байhыень гэршэлнэ гэжэ С. Ямагути тэмдэглээ.

АРХИ — АМИ НАҺАНАЙ ДАЙСАН

ӨӨРЫГӨӨ ДИИЛЭҺЭН ТАБХАР БААБАЙ

МАНАЙ НЮТАГАЙ Табхар баабай гэжэ нэгэ үбгэн иигэжэ хөөрөө бэлэй.

— Хүгшэнөө алдаад ябахадаа, хүнэй дүрсэгүй болоо һэм даа; юу хэлэхэб. Бэеэ һула табихадаа, хүн гээшэшни доройтоһоор доройтоод лэ, уладһаа эшэхэ гайхахаяа болёод лэ, өөрынгөө нэрые, үри бэеынгээшье нэрые һанаха юумэ байхагүй, архи намнадаг юм байгаа. Архи уухашье гээшэмни хэмжүүргүй бологдоо. Үглөөгүүр хара нюдөө хаха татаһаар лэ, хаанаһаа юу оложо, тархяа заһажархихам ааб, хэнтэй хампаанидахам ааб гэжэ бодохолши даа. Шархи нүгөөдэеэ олохо гэдэгтэл, архинша хүндэ ямар һайн нүхэр олдохо бэлэй. Газаа гарахадаал, өөртэшни адли юумые — шара-ногоон нюуртай, үрзышэһэн үһэтэй, хүнэй нюур сэхэ хаража шадахагүй, залуу, үтэлһэншье һаань хараашалхаш. Өөрышни хани олдоод лэ байхал даа. Тиигээд лэ нюураашье угаангүй, магазин руу ошохош даа. Тэрэ үедэшни архи хамаагүй худалдадаг байгаа ха юм даа. Түргэхэн лэ хахадаа магазин соогоо задалжа, һайсахан балгаадхихаш...

— Хэр удаан тиигэжэ ябаһан хүмта? — гэжэ һонирхогдоо һааб даа.

— Юрэдөөл, тоолохо болоо һаа, лаб лэ арба гаран жэлдэ тархяа татангүй архидаа гээшэб даа. Нөөхи «сагаан хии» гэдэгыньшье болоо. Эбэртэй, һүүлтэй, томо жэжэ — элдэб муухай шүдхэрнүүд гэнтэ үрхөөршни һүрэлдэжэ орохо гү, алй үүдээршни юрьелдэжэ ороод лэ, өөртэш хэлээ харуулха, һалаабша табиха. Нэгэтэ һүхөөрөө шүдхэрнүүдые шэдэбэб гэжэ хүбүүгээ алажархин алдаа һэм. Мүнөө һанахадаа, тэрэ үедэ тиигэжэ аашалжа ябаһан өөрыгөө ой ухааһаа шоо үзэдэггүйб. Яажа тиигэжэ доройтоһон хүнбиб. Үшөө тэрэ һогтуу галзуу ябахадаа, архи уудаггүй хүниие хүн бэшэ гэжэ үбэштэй ухаандаа һанахалши. Өөрөө өөрыгөө бараад сохижо шададаг байһан һаа, миил арһаа хуулажа хаяха бэлэйб.

— Тиигээд хайшан гээд архяа хаяһан хүмта, Табхар баабай?

— Хайшан гээд гэлтэйб даа? Эндэш нэгэ иимэ ушар болоһон юм. Зунай найр болобо гээшэ. Сурхарбаан гэжэ мүнөө нэрлэнэ гүбди даа. Би пенсиеэ абанхай даа, архи гээшыеш гүшэжэ үгөө һаабзаб даа. Залуухан аад , архида орожо, нютагтаа хүндэгүй болоһон, Тохом гэжэ ара нэрэдэ хүртэһэн хүбүүнтэй хүүдинсын һүүдэртэ һууһанаа бүүр-түүр һанадагби. Архияа харамнажа, зонһоо тэрьелбэ гээшэ хабди. Үүр хираанаар һэрин гэхэдээ, халимдар самсатай, нюур, нюдэмни бүлүү-һахуу болошонхой юумэ хэбтэбэб. Хүл нюсэгэн. Хүүртигэйм хамсы таһархай, тээ саана хэбтэнэ. Тэрэнээ абажа, хармаанаа үзэхэдэм, пенсиһээм үлэһэн мүнгэн байхагүй. Хүбүүнэйдээ ошохоёо эшэдэһэм хүрэжэ, хүгшэнтээ бүхы наһаараа һууһан гэртээ ошожо хэбтэшэбэб. Хэдэн хоногто гэрһээ гараагүйб. Бэримни эдихэ юумэ асаржа үгэдэг, сайлуулдаг байгаа. Тиигэжэ гэрһээ гарангүй хэбтэхэдээ, одоол бодохо юумыень хуу бодооб даа. «Буурал толгойтой үбгэн болошоод, хүн дүрсэеэ гээһэн Тохомтой үе үүри мэтээр аашалаад, һүүлдэнь тэрээндээ сохюулаад, тонуулаад байхадаа, хэн гээшэбши?!» — гэжэ өөрһөө олон удаа асуугааб. «Аба, хэн шамайе иигэжэ сохибо гээшэб, хэлыш даа», — гэжэ хүбүүмни хэлүүлжэ ядаа. Байһаар, эсэгынгээ үһөө нэхэбэ гээшэб гэжэ ябаһаар, муу муухай үйлэтэй орёолдоһон минии түлөө ганса хүбүүмни зутарагшаб гэжэ этээрхэдэһэм хүрөөд, яаһан хээһэнээ огто таһа нюугаа аабзаб даа, яахаяа хэлэхэбиб!..

— Тиигээд лэ бэедээ дураа гуташабагта?

— Бү хэлээ-ээ! Өөрөө өөрһөө жэрхэдэһэм хүрэжэ, юрэдөө, нохойн эдихэгүй, гахайн үнэрдэхэгүй энэ муухай эдеэ хойшолонгүй хаяха юм байна гэжэ эрид шиидээд лэ, тэрээнһээ хойшо архи амандаа хээгүйб, ухэтэрөө хэхэшьегүйб гэжэ һанагшаб. Тамхишье татахаяа болинхойб. Тамхяа хаяжа шаданагүйбди гэжэ хүнүүдэй хөөрэлдэхэдэ, урмамни хухардаг. Архи уухаяа болихо, тамхи хаяха гээшэшни һанаанай хэрэг. Ехээр лэ бэеэ голожо, һанаандаа өөрыгөө зэмэлжэ шадаха хэрэгтэй. Тэрэгүй һаа, өөрыгөө өөгшөөгөөд лэ, ажабайдалай элдэб сохилтодо гомдосд лэ, бэеэ һула табяад лэ, өөрыгөө зүбшөөгөөд лэ ябаа һаа, хүн заяандааш бэеэ диилэжэ, архиһаа гаража шадахагүй. Оройдоо ганса дахин дэлхэй дээрэ түрөөд, хүн наһаяа зутараагаад, хүндэ хэлсүүлээд, нохойдо боруулаад, газар доро орохо болоо һаа, тон лэ хэсүү гээшэ! — гээд, Табхар баабай арбач ашынгаа эгээл одхониие үбдэг дээрээ һуулгаад эрхэлүүлжэ ороо бэлэй. Тиигээд иигэжэ нэмээ һэн:

— Гансаһаа газар дүүрэхэ гэжэ үнэн байгаа даа. Ганса хүбүүмни арбан үхибүүтэй болоо бшуу даа. Зэбүүн муухай ябадалаараа эдээнэй нэрые үеын үедэ бузарлаха байгаа гээшэ гүби? Юун гэһэн муухай юумэ гээшэб. Энэ архи гээшые үгы хэжэрхихэл байгаа. Хүн зон юун гэтэрээ архидана гээшэб! Угайдхадаа, эхэнэрнүүд үүдаг болоол! Үһэ-жүһэниинь нарбайлдаад, саанаһаал һаа үзэмжэгүйнүүд.

Хэрбээ Табхар баабай мэндэ һуугаа һаа, архидалгатай тэмсэхэ тухай засагай дээдын зургаануудай тогтоолнуудые, Указуудые, тэдэнэй хэлбэришэгүй бэелүүлэгдэжэ эхилһые ямар баяртайгаар угтаха һааб гэжэ ээлүүдгүй мүнөө һанаандамни ородог.

— Хүнэй хүбүүдые зобоохо гэһэн хуули абтаа даа, — гэжэ анхандаа намтай хамта һураһан нэгэ хүйхэр һаяхан голхоронгёор намда хэлэбэ.

— Шамайе зобооно гү? — гэжэ би ёгтолбоб.

— Теэд би өөрынгөө мүнгөөр архидаха эрхэгүй гүб? — үбсүүгээ тоншоод: — Солхооб үгыш даа, — гэбэл даа...

Иимэ хүйхэршүүлые харахадаа, өөрыгөө диилэжэ, ямаршье аргаламжагүйгөөр архи уухаяа болижо шадаһан Табхар баабай дахин һанаандам ороо һэн.

Ц. ДОНДОГОЙ.

ҮХИБҮҮД ХЭЛЭНЭ

«АХУУН, САЙ АХУУН...»

Доржо 2 жэл 7 һаратай. Хэлэндэ түлэг орожо эхилэнхэй. Зүгөөр зарим үгэнүүдэй абяануудые буруугаар үгүүлдэг гү, али һууриинень һэлгүүлжэрхидэг. Нэгэтэ залуу эжынь сай хээд, урдань табиба. Тиихэдэнь Доржо аягаа барижа үзөөд:

— Ахуун! Сай ахуун! — гэжэ хашхарба.

— Юундэ хашхараабши? Сайгаа уу даа, — гэжэ эхэнь хэлэбэ.

— Ахуун! Сай ахуун! — гэжэ Доржо дахин дабтаба. Тиихэдэнь «ахуун» гэхэдээ, «халуун» гэбэ ха юм гэжэ түрэлхидынь ойлгобо.

«ТОБ-ТОБ ДАЙ...»

Мүнөөнэй бүхы буряад үхибүүдтэл тон адли, бишыхан Доржо эхэһээ түрэһэн сагһаа хойшо ород хэлэ шагнаа: эхэнь, эгэшэнь заримдаа өөртэнь ородоор хандаха, радио дуугаржа байха, өөрөө телевизорээр мультфильм дуратайгаар хараха. Үшөө нагса эжынь ном харуулха. Тиигээд Доржо хоёр хэлэндэ тэгшээр орожо байна гэхэдэ болохо юм.

Нэгэтэ айлшан хээтэй тэдэнэйдэ хонобо: Үглөөгүүр Доржын эхэ кухнидаа эдеэ бэлдэжэ байба. Унталгын таһалга сооһоо Доржын шангаар юушьеб дуугаржа байгаад бархирхань дуулдаба. Юун болоо гээшэб гэжэ гайхаһан эжынь таһалгадаа гүйжэ оробо.

— Энэш юу эринэ гээшэб? «Тоб-тоб дай» гээд һалабагүйл, — гэжэ айлшан хүгшэн сүхэрэнгөөр хэлэбэ.

— Гуталаа эринэ гээшэ ааб даа, — гээд батарей дээрэ табяатай байһан гуталхануудыень эхынгээ үгэхэдэ, Доржо нюдэнэйнгөө нёлбоһо аршажархёод, хоёр гуталаа хүлдөө углаһаар кухни тээшээ тобор-тобор гэһээр ошоо һэн.

«ДЫ-Ы-Ы... ПИСИКИ»...

Хүгшэн эхынгээ газааһаа орожо ерэхэдэ, Доржо шаахайень асаржа үгэдэг. Тиихэдэнь хүгшэн Доржые магтажа:

— Үды-ы-ы шэнээн бэрхэ хүбүүн болоорой, — гээд гараа дээшэнь үргэдэг.

Нэгэтэ залуу эжыдээ шаахайень тэрэ асаржа үгэбэ ха.

— Спасибо, — гэжэ эжынь богонёор хэлэбэ ааб даа. Тиихэдэнь Доржо гараа дээшэнь үргэжэ:

— Ды-ы-ы... писики.., — гэжэрхёод, нааданхайнуудаараа наадашаба.

«БИБИЯА-МАШШИ-НА»

Доржо 1-тэй болоодүйдөө машиные хараад «би-би» гэдэг болоо һэн. Һүүлдэнь «бибияа» гэжэ нэрлэдэг болобо. Хоёр үеһөө үлэжэ ябахадань:

— Хэды болотор машиные «бибияа» гэхэ хүмши? Машина гэ! Машина, машина, — гэжэ байжа дабтаба, өөртэнь хэлүүлбэ. Тэрэ гэһэнһээ хойшо машиные хараһаар лэ:

— Бибияа-машши-на, — гэжэ Доржо һүхирдэг болонхой.

Р. ДАШИЕВА бэшэжэ абаад эльгээбэ.

ТҮРЭЛ НЮТАГАЙМНАЙ Т...

ЭХЭ ТУХАЙ ҮГЭ

«Халуухан элшээрээ бидэниие жэгнэжэ, уурагта амтан хүхөөрөө тэнжээһэн хайрата эхэдээ хамтын соло дуудая, хамаг һайхан үгэнүүдээ хэлэжэ, хүрьһэтэ газар дээрэ табиһандань баяраа хүргэе».

М. ГОРЬКИЙ.

«Түрэһэн эжы аба хоёрһоо үнэтэй, эльгэлжэ һанаха юумэн гэжэ алтан дэлхэй дээрэ юун байхаб», — гээд, манай эжын Баса Цыреновна Цыреновагай эгэшэ, 84 наһатай Дарису хүгшөө нюдөө анин, гүн бодолдо абтадаг зантай юм. Үндэр наһатымнай тиигэжэ хэлэхэнь гүнзэгы удхатай.

Үнэхөөрөөшье, би Баса эжынгээ хөөрөөнүүдые ямар нэгэн домог шэнгеэр һанажа ябадагби. Мүнөө, олон жэлэй үнгэрһэн хойно, тэдэнииень дахин дахин дурсаха хүсэлтэйб. Тиихэдэм юрөөлни болоһон, заяамни болоһон энхэргэн эхымни ажабайдалай зарим тодорхой хуудаһанууд нюдэндэм үзэгдэнэ. Хөөрөөнһөөнь, өөрэйнь лэ хөөрөөнһөө эхи һабагша татан дурсаһуу:

«Бидэ Заганайнгаа Адагта һуудаг байгаабди. Сэрма гэжэ хойто эжымнай батраагуудай суглаанда зарлагдаад, ходо ошожо байха. Тэрэ үедэ табан бүридэлэй суглаа хурал һубаряад лэ хэгдэжэ байгша һэн: батраагай, бедняагай, середняагай, хатуу середняагай ба нюдарганай. Сэрма эжынгээ суглаанһаа ерээд хөөрэхыень ехэ һонирхожо шагнадаг бэлэйбди. Үгэ хэлэнэл даа, хожомоо хүдөөдэмнай аргагүй ехэ хубилалта болохо юм гэнэ. Хүнэй ажабайдал һайжарха, гараар юумэ хэхээ болижо, машинын оньһон аргаар ажалаа бүтээдэг болохо, залуушуул эрдэм ном шудалха, хүн бүхэн хүдэлхэ, хэһэн хүн хилээмэ эдихэ, хээгүй хүн хилээмэ эдихэгүй юм гэнэ», — гэхэ. Бидэ өөһэдтөө адли үгытэйшүүлээр хамтаржа, коммунада ороод, элдэб зүйлэй ажал хэдэг бэлэйбди. Шадалтайшуул коммунада түрүүшын үедэ орогшогүй һэн. Тэдэ плугаар газар хахалхыемнай хараад, маниие наадалха, хорихо: «Үхөөл гээшэт, гахай шэнги газар малта малтаһаар, бүхы наһаяа үнгэргэхэтнай хаягты саашань», — гэхэ. Илангаяа баяшуул шэнэ засагай ниитын хэрэгэй түлөө оролдоһон партийна, комсомол хүбүүдтэ ехэ дурагүй һэн. Мартын гурбанда тэдэнэр хүдөөгэй активист хүбүүдые, тэдэнэй тоодо Елбаев багшые, уншалгын байшангые даагша Арсалановые, Махуухайн Дамдинжабые, Бобойн Бумбүүшые усадхаха хэрэг үүсхэһэн юм. Ангиин дайсадай хоорондоо иигэжэ хэлсэжэ байһыень нэгэтэ би хоёр шэхээрээ шагнаһан хүм: «Бурхан буянгаа мэдэхээ болёод, үһэеэ тайража ябажа гүйлдөө, тиигээд даншье үлүү гараа һэн даа, тиигэхэл гэһэн нүгэлтэй байна ха юм, эдэ барнаагуудые алаха хэрэгтэй».

Һүүлдэ коммунын оронда ТОЗ, артельнүүдые байгуулжа эхилхэдэнь, манайхин Заганай Адагһаа Бэлшэр ерэһэн аад, артельдэ орообди. Удангүй Шэбэртэдэ Дэлгэр Гомбоев «Ким» колхоз эмхидхэбэ. Намайе хоёр басагадтайм, хүгшэн Дарима эжытэйм Шэбэртэ асаржа, хонин ажалда оруулаа бэлэй. Тэрэ гэһээр хүйтэншье, халууншье үедэ, дайнай жэлнүүдтэшье, һүүлдэшье һэтэ хонин ажалда хүдэлжэ гараһан хүм».

...Минии эхэ — Баса Цыреновна эрдэм бэшэггүйшье һаа, Совет засагай хэрэгтэ хамсыгаа шуужа ороод, хамтын ажалай шэнэ түхэлэй шэн сүүрэата замай эхи тиигэжэл табилсажа эхилээ.

Ворошилов большевик
комиссарнай
Буряадхан орондоо ерэһэн
юм.
Бусаад гэдэргээ
харихадаа,
Бултадаа хамтарагты гэһэн
юм, —

гэжэ аялга һайнаар гарган дуулаһан дууень миндаһан дээрэ мэнэ һаяхан өөрһөөнь буулгажа абаа бэлэйбди. Юрэдөө, эжымнай һайхан хоолойтой, дуулаха ехэ дуратай хүн һэн. Олоной хэрэгтэ оролдосотой ябажа, ниитын хонин ажалые нилээд үдхэһэн, 1932 онһоо Коммунис партиин зэргэдэ ороһон юм. 1940 ондо Буряад-Монголой автономито республикын түрүү малшадтай хамта Москва ошожо, бүхэсоюзна староста М. И. Калининай гарһаа «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орден абаһан намтартай. Тэрээн тухайгаа иигэжэ, хэлэһэниинь бэшээтэй бии:

«Буряад-Монголой АССР-һээ июнь һарада 71 хүн Москва зорин ошоо бэлэйбди. Бэшүүрэй аймагһаа намтай хамта 4—5 хүн ябалсаа, тэдэнэй тоодо мүнөө Бэшүүр тосхондо һуудаг Алташа нютагай Бальжинова Дулгармаа гэжэ хонишон басаган, бэчи һэн. Москвагаа хүрөөд, һайса амарһанаймнай үглөөдэрынь Кремлиин ордон соо маниие М. М. Калинин угтажа, бултандамнай шагналнуудые зүүлгээд, амаршалгын ехэ үгэ хэлэбэ. Тэрээн соогоо: «Буряад-монгол арад урдань дарлагдажа, эрдэм номгүй, эрхэ сүлөөгүй байгаа. Октябриин революциин ашаар шэнэ ажабайдалтай болоод, мүнөө таанар ехэ амжалта түйлажа ябана гээшэт. Хойшодоо колхозойнгоо хэрэгтэ ходо иимэ урагшатай ябахыетнай үнэн зүрхэнһөө хүсэнэб», — гэһэн байна. Мантай хамта Финляндиин дайнда шалгаржа гараһан олон сэрэгшэд мүн лэ шагнал хайрада хүртөө һэн. Шагнагдаха хүнүүдэй нэрэ түрүүн мэдээтэйл байгаа юм бэзэ, тиимэһээ бидэниие Улаан-Үдэһөө даажа ошоһон И. Борсоев уулзалгын урда тээ хөөрэлдөө хэһэн байна. «Нэрыетнай дурдахадань, таанар нэгэ нэгээрээ бодожо, хоёр тээшээ найгангүй, иишэ тиишээ тархяа хүдэлгэжэ харангүй тэгшэхэн алхалаад, сэб сэхэ Калининдаа ошохот. Сценэ дээрэ гараад хажуудань ошожо: «Михаил Иванович, здравствуйте!» — гээд гарыень адхажа, шангаар бариха ёһотойт. «Харин урдань ошоод мартаад адис хүртэхэмни гэжэ тархияа тонгойжо байбат, тиигэжэ болохогүй бшуу», — гэжэ шогтой хүн байһан байгаад, һайса заабари хэлэжэ үгэбэ. Теэд өөрөө досоогоо: «Энэ буруугай бэлшээриһээ гаража үзөөгүй, хүсэд ёһо мэдэхэгүй нүхэдни гүрэниие хүтэлбэрилжэ байһан хүнүүдтэй хэзээдэшье уулзаагүй, баарһадни, бүтэхэгүй тодхор тойбо бү татажа орхиһой даа», — гэжэ һанаагаа зобоһоншье байгаа аабза. Нэрыемни дурдахадань, Борсоевойнгоо хэлэһэнэй ёһоор, бэеэ сэхэ барижа, Калининдаа ошоод, гарыень барихадамни, юушьеб миһэрэн хэлээд, хоёр гар дээрэмни бэлэгүүдые ордентойнь барюулаад табиһан юм».

...Хожомоо, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу Ехэ дайнай үедэхи жэлнүүдтэ, шэн габьятай хүдэлһэнэй ба дайнай һүүлээрхи оронойнгоо ажахые һэргээн бодхоолгын ажалда шалгарһанайнгаа түлөө эжымнай нэгэнтэ бэшэ гүрэн түрын шагналнуудта хүртэһэн намтартай. КПСС-эй Буряадай организациин түүхын очеркнуудай согсолбори дотор (Улаан-Үдэ, Буряадай номой хэблэл, 1970 он) ниитын хонин ажалые хүгжөөхэ хэрэгтэ үндэр ехэ амжалтануудые түйлаһан суута хонишодой нэгэн болоо эжымнай нэрэ

Аха дүү татар арадай суута поэдэй түрэһөөр 80 жэлэй ойдо

Муса ДЖАЛИЛЬ

МИНИИ БЭЛЭГ

Эрээлжэлһэн талаараа хүльбэрэн сэнгэдэг
Энэ залуугайнгаа сагые гэдэргэнь бусаагаа һаа,
Энэрхы хайрата минии нүхэр, шамдаа
Эхэ оронойнгоо сэсэгүүдые барихал һэм даа.
Урдынхиһаамни мүнөө юуншье үлөөгүйл:
Урса гэршье, сэсэрлигшье, эрхэ сүлөөшье.
Үһагүй аад, набша намаашье һалбарнагүй,
Улаан шуһаар лэбшэнги эндэхи хүрьһэн.
Гансахан минии баялиг ноосэ гэхэдэ,
Гажараагүй зүрхэмни булгилан сохилно.
Эршэдэн тэндэһээ гараһан энэ дүүм
Эрхим зэргын бэлэг шамдам болуужан.
Өөрымни наһа барабаш, дүүмни залирхагүй,
Өөрсэ албаяа үргэлжэлүүлэн шэнхинэхэл.
Хатуу барянда байбашье, мүхөөгөө үгтэнгүй,
Хани нүхэдтэеэ хамта ябаһыем гэршэлхэл.

СҮҮДЭЙ ШИИДХЭБЭРИ

Саанаһаа хүйтэн мэдээ тэрээндэ соносхобо:
«Саазалуулан алуулха болоош» гэжэ дуулгаба.
Зосооень игсуурүүлжэ, зобоожо байһан нулимса
Зогсожо, гарахаяа болёо. Дууһашоо хаш даа.
Аниргүй таһалга соо һүниин огторгойһоо
Амба томо һара үйдхартайгаар шэртэнэ.
«Арай гансахан үрэмни үншэрхэнь даа» гэжэ
Алуулхаяа байһан хүн зосоогоо шэбшэнэ.
Сентябрь, 1943

ЭРХЭ СҮЛӨӨТЭЙ ЯБАДАГ ҺАА

1.
Алас холые гаталха шадалтай
Алтан хараасгай боложо хубилаа һаа,
Огторгойн наранай орохотой адли,
Одо мүшэдэй сабшалаан дор
Түрэһэн гэртээ, Эхэ орондоо
Түргөөр хүрэжэ ерэхэл һэм,
Үүр хираанааршье үрдижэ ерэхэл һэм.
2.
Үерлэһэн голые һэтэ гарадаг
Үнэхөөрөө алтан загаһан болоо һаа,
Хоёр эрьеэрээ шааяса халитараа,
Хотирон урдаһан горхон соогуур,
Эжэл гансамни, шамдаа хүрэтэрөө
Эсэнгүйгөөр сэб сэхэ ерэхэл һэм,
Эртын мананаарша үрдижэ ерэхэл һэм.
3.
Хүйтэн һалхинтай урилдан гүйдэг
Хүлэг хурдан морин болоо һаа,
Нойрмог талын ногоон дээгүүр
Нойтон шүүдэрэй унахатай адли,
Түрэһэн үхмнин шамхандаа зорижо
Түбэжэрхэй буулган гүйжэ ерэхэл һэм,
Һүниин сэсэгүүдэй һэреэдүйдэ ерэхэл һэм.
4.
Үгы даа, эрхэ сүлөөһөо үлүү
Үнэтэ юумэн намда хэрэггүй —
Багжагар гартаа һэлмээ далайгаад,
Баруун мүрэдөө буугаа үргэлөөд,
Үдэһэн түрэһэн нютагаа хамгаалжа,
Үнэн зүрхэнһөө тэмсэн ябаһаар,
Үхэлтэ дайнда унахадам хамаагүйл һэн!

ҺҮҮЛШЫН ШҮЛЭГ

Энэ дэлхэймнай
һайханиинь
Элбэгшье һаа яаһан холоб.
Харанхы хүйтэн хаалта
руу
Хайшан гээд нэбтэлэн
орохоб.
Үүлэ маные һэтэлэн,
Өөдэ руугаа шубуухайн
ниидэхэдэ,
Түмэр гэнжээр тушуулаад,
Түрмын шала дээр
хэбтэнэб.
Шүүдэрэй үһаар
сүршүүлһэн
Сэсэгэй мүндэлхые
харадаг һаа.
Шороной бүглүү агаарһаа
Шараймни ангажа шарлаа.
Амидаралда би дуратайб.
Амидыл даа минии
мэдэрэл.
Удаархаяа тингэбэшье
болёоб,
Уншагты — һүүлшымни
шүлэг.
Август, 1943.

Ч-Р. НАМЖИЛОВ оршуулба.

«Сагаан һарын» саһа бордоһон «сагаалхина».
П. БУРМАКИНАЙ фотоэтюд.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, Байгал шадарай нютагуудта багаханаар саһан орохо. Баруун тээһээ секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 9—14, хойто районуудта 20 градус хүрэтэр хүйтэрхөөр хүлеэгдэнэ.

Улаан-Үдэдэ сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, шиг нойтон орохогүй. Баруун тээһээ секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 12—14 градус хүйтэн байха.

Февралиин 16, 17-ной үдэрнүүдтэ сэлмэлгэтэй, бүрхэлгэтэй байха, зарим нютагуудта багаханаар саһан орохо. Баруун тээһээ секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Һүниндөө 18—23 градус, үдэртөө 13—18 градус хүйтэн байхаар багсаамжалагдана.

ЭТЮД

ТОГТУУРИГҮЙ ҺАРА

Мүнөөдэр үдэшэ гү, али хоног үнгэрөөд байхада, ямар уларил тогтохо хаб гэжэ февраль һарада абаһаар хэлэхэнь бэрхэтэйл хэрэг юм. Имагтал иимэ тогтууригүй, саг үргэлжэ хубилжа байдаг уларилтай хадаа февраль «хубилгаан», «тогтууригүй» һара гэһэн алдартай.

Үбэлэй һүүлшын һарын зан абариие тодо хурсаар тодорхойлһон оньһон, хошоо үгэнүүд, ябаган онтохонууд арадай литэ соо бии. Жэшээлхэдэ, «Февральда һалхи шуурган шуухирха». Хэды иимэрхүү удхатай үгэнүүдэй олдобошье, оронноймнай урдахи хубида ажаһуугшадай февралиие хэрээгы хүйтэн гэжэ тайлбарилһан ушар манайшье эндэ таарамжатай хаш гэжэ һанагдана.

Заримдаа февраль һара наратай дулаахан үдэрнүүдээрээ игаагаад абадаг. Тиигэхэдэнь үбэлэйнгөө хүяг зэбсэгээ хурлахала забдаа гэжэ һанахань даншье һаа эртэл ха. Юуб гэхэдэ, энэ һарамнай тогтууригүй уларилтай һэмнай даа. Энэ үедэ амитад үбэлэй ута һүниие һалхигүй газарта шэбээлжэ үнгэрэгэхэдэнь, хүн зон дулаахан байшан гэр соогоо хүйтэнһөө хороно. Хэды тиимэ хүйтэнэй болобошье, хүн зон газаагуур ябахадаа, байгаалидаа үзэгдэжэ эхилһэн хубилалтануудые һэр-мэрхэн тэмдэглэдэг гээшэ.

Игаабаритай дулаахан үдэрнүүдые хасар, шэхэ шэмхэһэн хорон һалхин, шэнхинээтэ шуурган һэлгэхэ, үгышье һаа, саһан-абаахай бутарха... Гэнтэ бордоһон абаашатайгаар эшхэрнэ, зүргэ харгые саһаар хашажархёод, оройтоһон хүниие төөрюулжэшье магадгүй. Хайлаад абаһан саһые хүйтэн һалхин эльбэхэдээ, елэн гадартай хүр болгожорхихо. Эдэ бүгэдэ байгаалиин үбэлэй шэнжые тодорхойлхо зуураа, февраль һарын абаашатай зан абариие яһала харуулна бэшэ гү?.. Иимэ хүр саһан дээгүүр элдэб арьяатадһаа шандаган шураһаар тэрьедэдэг. Харин хүндэ бэетэй хандагай, гүрөөһэн мэтын туруута амитад амияа абаран тэрьедэхэдэнь, хүр саһанай хурса хальһанда хүлнүүдынь ададаг байха юм.

Энэ үедэ хэрмэнэй нүүлгэ дүүрэнтэдэг. Тэдэнэр ой тайгын баян хэшэгтэй үглүү тохойнуудта шэнэ байраяа түхеэрдэг юм. Жэлэй энэл үе багта эмэ баабгай нэгэн-хоёр гүлгэтэй болодог. Үхибүүнэй бээлэйн зэргэ бэетэй, оройдоол 500 грамм шэгнүүртэй баабгайхан ерээдүйдэ тайгын бүхы ан амитадые һүрдөөхэ ойн эзэн болохо гэжэ этигэхэнь хүндэ байдаг. Хайлаһан саһанай хабһыень норгожо эхилээдүйдэ, үбэлэйнгөө эшээниие орхихо дурагүй, одоол мүнөө үе мүнөө хүдэлгэжэ, һунлажа байһан үень гээшэл.

Һамарша шубуун хүйтэнһөө айхые мэдэдэггүй. Һаяхан үндэгэнһөө гараһан дальбараануудые хүхюухэн дуунуудаар һамааруулна. Гарахын эдимгэй дальбарааннуудаа түрэлхидынь үлэн хооһон байлгахагүй. Хасуурины борбоосгойнуудые суглуулжа, һамарнуудаарнь садатарнь эдеэлүүлжэ, һөөл туха сүлөөгүй болодог. Хэрбээ хасууриин борбоосгойн олдобогүйлнь, нарһанайшье һамар барагтайл хоол болодог.

Хүйтэн жабарай бууруха тээшэ зана шубууд нэгэ һүрэгтэ сугларжа, ажабайдалайнгаа амин шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэнэ. Зунай үедэ манай нютагта эдэ шубуунай үлэдэггүйнь гайхалтай бэшэ. Тэдэнэр дулаанда таарадаггүй ха юм. Тиимэһээ жэгүүртэ эдэ нүхэднай бүри хүйтэн хизаар дайда руу ниидэн ошожо, дальбараануудаа гаргаха ёһотой бшуу. Бүри олошорһон зана шубууд үбэлжэхээ дахин ерэдэг ааб даа.

Еһото дулаанай саг хүрэтэр үшөөл холо байна. Мүнөө хэды хүйтэрбэ, дулаарба, бордоһолбошье, февралиин 15-най һүүлээр үбэлэймнай дошхон хэрзэгы зориг мохожо, хабарай амин дүтэлбэ гэжэ байгаалида ойлгохоор болодог. Хүнгэрэг хүр саһан һуһан мэтээр үзэгдэдэг. Гэрэй оройе хүшаһан саһанһаа дуһалнууд шол-шолхон дуһажа эхилхэдээ, хабарнай, дулаанай саг ойртоо гэжэ бидэндэ һануулна.

Ф. СОРОКИН.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21. 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Го[с]ственного комитета Бурятской АС[СР по] делам издательств, полиграфии и [книж]ной торговли г. Улан-Удэ ул. Ле[нина] Н-01330. Заказ № 38. Индекс 0...